

Sompasaaren asuinkortteli 10632 tontti 4

A-Kruunu Oy

KEHITTYVÄ KERROSTALO URBAANIT LAPSIPERHEET

19.10.2016

serum

© Serum arkkitehdit Oy, A-Kruunu Oy

Tekijät: Serum arkkitehdit Oy / Vesa Humalisto,

Antti Lehto, Sami Heikkinen, Johanna Lilius

Työryhmä: Emilia Ellilä, Hanna Mattila, Lassi Luotonen

SISÄLLYSLUETTELO

1. KIRJALLISUUSSELVITYS JA ASUKASTUTKIMUS URBAANEISTA LAPSIPERHEISTÄ

Miksi urbaanien pienperheiden kohtuuhintainen asuminen on valittu selvityskohteeksi?	6
Millaisia keskustan perheet ovat?	8
Monia syitä kehittää lapsiperheiden keskusta-asumista	9
Uusia asumisratkaisuja urbaaneille pienperheille	10
Mitä urbanit pienperheet Helsingissä ajattelevat uusista vuokra-asunnoistaan Jätkäsaarella ja Kalasatamassa?	15
Asunnot	17
Lähteet	30

2. KONSEPTI - URBAANIN LAPSIPERHEEN ASUMISTARPEET ARKKITEHTISUUNNITTELUN NÄKÖKULMASTA

Tavoitteet ja viitekehys	33
Konseptin ajurit	34
Konseptin suunnitteluratkaisut	37
Lähteet	40

3. URBAANIEN LAPSIPERHEIDEN KERROSTALO

Sijainti	42
Alustavat asuntopohjat	43
Asukastyöpajat	44
Esimerkkejä asuntotyypeistä	48

JOHDANTO

Lapsiperheiden määrä kaupunkien keskustoissa kasvaa. Tämä kansainvälisestäkin yllättänyt ilmiö on levinnyt paitsi Helsinkiin, myös muihin Suomen isoihin kaupunkeihin. Lapsiperheiden kaupunkimainen asuminen asettaa uusia haasteita suunnittelulle, joka perinteisesti on kiinnittynyt huomiota perheiden tarpeisiin esikaupunki- ja omakotitaloalueilla. Kaupunkimainen asuminen tarkoittaaakin monin tavoin perheille haastavia ratkaisuja. Taloissa ei ole hissiä, lastenvaunut eivät mahdu asuntoihin eikä taloissa ole vaunuvarastoja. Lisäksi huoneita on vaikea jakaa siten että saataisiin riittävästi yksityisyyttä, tai niitä ei ole riittävästi, on ahdasta eikä tavaroille ole riittävästi säilytystilaa (Westerman & Öhrfelt, 2011).

Tämä raportti on osa Helsingin kaupungin Kehittyvä kerrostalohanketta ja se tarkastelee kohtuuhintaista urbaania asumista lapsiperheille asuntosuunnittelun näkökulmasta. Hankkeen tavoitteena on kehittää urbaanien pienperheiden asumista Kalasatamassa toteutettavassa Ara-vuokratalossa. Helsingin kantakaupunkiin suunnitellaan tai rakennetaan tällä hetkellä asuntoja lähes 40 0000 uudelle asukkaalle. Alueille odotetaan myös paljon perheitä (Vuori & Laakso, 2005, 22). Siitä huolimatta keskustassa asuvien perheiden asumis- ja asuntotarpeista tiedetään varsin vähän.

Selvitysosana tavoitteena on ollut tuottaa konkreettista tietoa suunnittelulle ja sitä on johdatellut seuraavat tutkimuskysymykset:

Millaisia asumisen tarpeita urbaanilla pienperheellä on?

Minkälaisia urbaaneille perheille suunnattuja uusia asumisratkaisuja on toteutettu ja millaisia kokemuksia niistä on?

Tekijät ja työryhmä

Johanna Lilius filosofian maisteri

Serum Arkkitehdit Oy

Antti Lehto arkkitehti SAFA

Vesa Humalisto arkkitehti SAFA

Emilia Ellillä arkkitehti SAFA

Hanna Mattila ark.kand.

A-Kruunu Oy

Jari Mäkimattila toimitusjohtaja

Eero Lehtomäki rakennuttamispäällikkö

1. KIRJALLISUUSSELVITYS JA ASUKASTUTKIMUS URBAANEISTA LAPSIPERHEISTÄ

Johanna Lilius, FM

Miksi urbaanien pienperheiden kohtuuhintainen asuminen on valittu selvityskohteeksi?

Perheet eivät ole enää yhtenäinen asukasryhmä

Perheet ovat jo yli 100 vuoden ajan olleet kaupunkisuunnittelun ytimessä. Monet tutkijat (Karsten, 2003; Forsberg, 2011; Lilius, 2014) ovat esittäneet, että lapsiperheiden tarpeet yhdistetään edelleen esikaupunkien suunnitteluun. Tämä ei ole yllättävää, kun asiaa tarkastelee kaupunkisuunnittelun historian näkökulmasta. Sotien jälkeinen esikaupunkirakentaminen perustui paitsi toimintojen eriyttämiseen ja liikennevälineiden kehittymiseen myös niin kutsuttuun patriarkaaliseen sukupuolten väliseen työnjakoon (esim. Saarikangas, 1997). Se tarkoittaa, että suunnittelu perustui ydinperhemalliin. Koti ja sen lähiympäristö määriteltiin naisten ja lasten alueeksi ja äitien ajateltiin olevan pääasiassa vastuussa koti-työstä. Miesten puolestaan oletettiin olevan perheen

elättäjiä ja käyvän asuinalueen ulkopuolella töissä (Saarikangas, 1997; 2002; Larsson, 2005).

Nykyään lapsiperhe käsitteenä ei pidä sisällään pelkästään ydinperheitä ja esimerkiksi Suomessa kaupungissa asuva lapsiperhe on useammin yksihuoltajaperhe kuin muualla maassa. Erot yksinhuoltajaperheiden määrissä Helsingin (28,3 %) ja muun maan (20,4 %), Espoo (19,9 %) ja Vantaa (23,5 %) mukaan lukien, ovat merkittävät. Toisaalta Helsingissä lapsiperheistä isompi osuus kuin muualla Suomessa on myös pienperheitä, joissa on alle seitsenvuotiaita lapsia. Helsinkiläislapset viettävät ainakin arkisin vähemmän aikaa kotona kuin lapset muualla Suomessa, sillä perheet käyttävät Helsingissä päivähoitopalveluja eteenkin pienten lasten hoidossa enemmän. Kotona hoidettujen lasten kanssa viettää aikaansa hieman useammin isä kuin muualla Suomessa (Aalto, 2016).

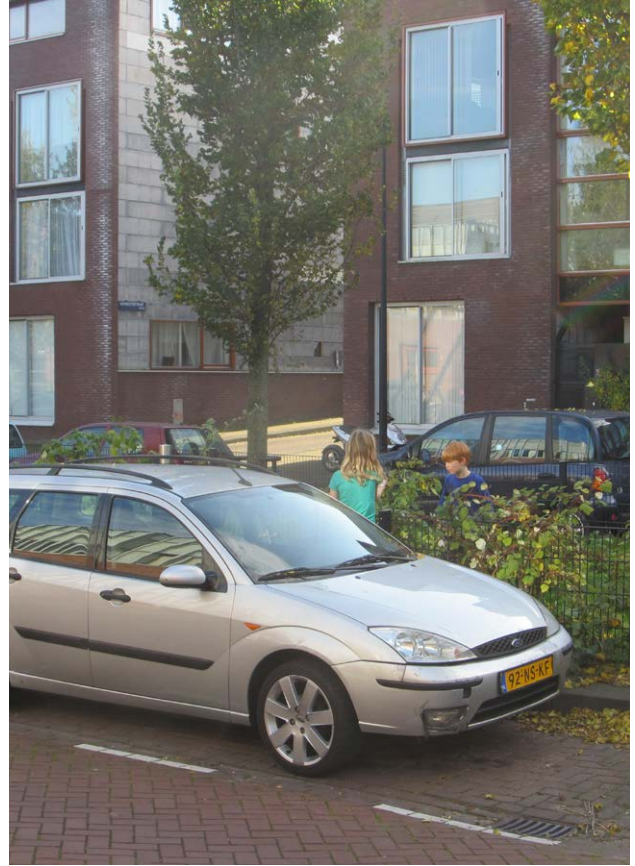
Perheiden arki helpottuu kaupungeissa

2000-luvun alussa lasten määrä alkoi vähitellen kasvaa länsimaalaisissa suurkaupungeissa kuten New Yorkissa, Kööpenhaminassa, Amsterdamissa ja Tukholmassa. Ilmiötä on tutkittu jonkin verran kansainvälisesti. Työn ja perheen yhteensovittaminen helpottuminen on osoittautunut tärkeäksi keskusta-asumista selittäväksi tekijäksi. Lähellä työpaikkaa asuminen helpottaa arkielämää (Karsten, 2003; Berlin, 2005; Saracco & Strandlund, 2007; Boterman ja muut, 2010). Kööpenhaminassa on toisaalta viime vuosina valmistunut merkittävästi isoja, eli yli kolmen huoneen asuntoja. Tämän arvellaan vaikuttaneen siihen, että pienten lasten määrä kaupungissa on kasvanut (Urban life account, 2014). Keskustassa asuvia lapsiperheitä on tutkittu myös Helsingissä. Asumisvalinnassa korostuu julkisen liikenteen merkitys sekä se, että kaikki on lähellä (Lilius 2008; 2014; 2015). Keskusta-asuminen on perheille selkeä valinta (Akkila 2011).

Kaupungissa asuvat vanhemmat korostavat asumisvalinnassaan usein samoja asioita, jotka olivat heille merkityksellisiä jo ennen lasten saamista. Vanhempien arkielämässä eri elämänvaiheet sulautuvat toisiinsa. He käyttävät edelleen aktiivisesti kaupungin tarjontaa kuten ravintoloita ja erilaisia kulttuuripalveluita, mutta leikkipuistojen merkitys korostuu myös. Kadun merkitys on suuri. Vanhemmat pitävät tärkeänä että naapurustossa liikkuu ihmisiä ja arvostavat kivijalkaliikkeiden olemassa oloa (Lilius, 2008; 2014; 2015).

Perheiden kiinnostus kaupunkia kohtaan näkyy jo suunnittelussa

Pientaloasuminen ja suuntautuminen pois kaupungista on perinteisesti ollut lapsiperheiden suosiossa. Luonnonläheisten asuin ympäristöjen on myös pitkään ajateltu soveltuvan parhaiten lasten kasvuympäristöiksi (von Hertzen 1946; Saarikangas, 2002). Perheiden keskusta-asuminen onkin suunnittelussa jäänyt vähemmälle huomiolle (Karsten, 2003; Lilius,

Kantakaupungissa asuvien lapsiperheiden määrä on noussut länsimaisissa suurkaupungeissa 2000-luvun alusta lähtien. Tarpeet heijastuvat kaupunki- ja asutosuunnitteluun. Kuva Amsterdamista.

2014). Vasta viime vuosina ilmiöön on herätty, myös Helsingissä. Esimerkiksi uuden yleiskaavan, kaupunkikaavan, yhtenä lähtökohtana on, että kaupunkimaista asuin ympäristöä suosivia perheitä asuu Helsingissä myös tulevaisuudessa. Muun muassa Amsterdamin, Rotterdamin, Kööpenhaminan ja Tukholman uudet asuinalueet vetävät lapsiperheitä puoleensa. Helsingin keskustan tutumassa olevat uudet alueet Arabianranta, Jätkäsaari ja Kalasatama ovat myös houkutelleet lapsiperheitä.

Millaisia keskustan perheet ovat?

Helsingissä ei ole julkisesti saatavilla yhtä tarkkaa tietoa lapsiperheistä kuin Tukholmassa. Tukholmassa keskustassa asuu kuitenkin paremmin koulutettuja ja parempituloisia vanhempia kuin kaupungeissa keskimäärin. Kaupungissa asuvat vanhemmat saavat ensimmäisen lapsensa huomattavasti myöhemmin kuin muualla kaupungissa ja maassa. Eniten lapsia syntyi esimerkiksi vuonna 2014 keskustassa asuville 30–39-vuotiaille naisille. Huomattava määrä oli yli 35-vuotiaita, kun taas esikaupungeissa useimmat synnyttäjät olivat vuonna 2014 25–34-vuotiaita (Statistik om Stockholm, 2014). Lähes kaikki Tukholman keskustan äidit ovat myös ruotsalaistaustaisia (Berlin, 2005,61).

Lapsiperheiden muutot tapahtuvat tavallisesti ennen kun lapset ovat ehtineet kouluikään (Andersen 2011; Nivalainen 2004). Näin voitaisiin olettaa, että perheet muuttavat keskustasta lasten kasvaessa. Kokemukset Tukholmassa ovat kuitenkin osoittaneet, että aiemmin oli tavallista että ensimmäinen syntyi keskustassa, sitten muutettiin pois. Tällaisia perheitä on vieläkin, mutta moni myös jää nykyään keskustaan. Ne, jotka jäävät ovat yleensä taloudellisesti paremmassa asemassa (Lilius, 2008).

Monia syitä kehittää lapsiperheiden keskusta-asumista

Esimerkkejä Hollannista,
Ruotsista ja Tanskasta

Vaikka perheiden keskusta-asuminen on alkuun hämmentänyt suunnittelijoita ja tutkijoita, perheitä on alettu yhä suurenemassa määrissä huomiomaan kaupunkien suunnittelussa 2010-luvulla.

Lapsiperheisiin keskittyminen voi liittyä konkreettisesti kaupungin tarpeeseen uudistua ja houkutella uudenlaisia asukkaita. Tästä esimerkkinä on Rotterdam, vanha teollisuuskaupunki, joka on viime vuosikymmenen pyrkinyt uudentamaan taloudellista pohjaansa ja imagoaan. Yhdeksi tavoitteeksi on noussut keskiluokkaisten lapsiperheiden houkutteleminen kaupunkiin (van den Berg, 2013). Kaupunki käyttää suunnittelussa Building Blocks for a Child Friendly Rotterdam-metodia. Sen avulla kaavoittajan ja suunnittelijan on mahdollista tarkastella miten oman suunnittelukohteen asunnot, julkiset tilat, liikenne ja liikkumisjärjestelyt ja palvelut soveltuvat lapsille ja lapsiperheille.

Kööpenhaminan uuden yleiskaavan yhtenä tärkeänä tavoitteena on parantaa kaupunkimaisen elämäntavan edellytyksiä. Vuosittain suoritetuissa Urban Life account-selvityksessä (kaupunkielämän selonteossa) keskityttiin erityisesti lapsiin vuonna 2013, sillä on tunnistettu että lapsiperheiden keskuudessa Kööpenhaminan keskustasta on tullut suosittu. Selvitys painottaa julkisten tilojen tärkeyttä myös lasten näkökulmasta.

Ruotsissa uusien alueiden suunnittelussa on puolestaan tavallista että tehdään niin kutsuttu lapsivaikutusten arviointi (barnkonsekvenssanalys). Tukholman uusilla asuinalueilla analyysit ovat esimerkiksi osoittaneet, ettei pihojen kokoihin ja varjoisuuteen

ole kiinnitetty riittävästi huomiota (Magnusson & Matson, 2008). Göteborgissa taas on vastikään tehty lapsivaikutusten arviointi, jonka tarkoituksen on ohjata uuden keskustassa sijaitsevan Frihamnenin koko kaavaprosessia. Arvioinnissa todetaan että asuntojen tulee olla esteettömiä ja eri tulotasoisten perheiden saavutettavissa. Yhteisten tilojen merkitystä korostetaan muun muassa lasten turvallisuuden näkökulmasta. Riittävien viheralueiden saavutettavuutta painotetaan myös (Windh, 2014). Käytännössä eri rakennuttajien kanssa on myös keskusteltu muun muassa korttelipihojen ratkaisuisista ja niiden soveltumisesta lasten monipuoliseen oleskeluun (Windh, 2015).

Illustraatio Göteborgin Frihamnenin alueesta, jonka on tarkoitus rakentua vuoteen 2021 mennessä. Kaavoitus- ja rakentamisprosessissa on tarkoitus kiinnittää erityistä huomiota mm. julkisen tilan turvallisuuteen lasten näkökulmasta.

Uusia asumisratkaisuja urbaaneille pienperheille

Toimivat ja riittävät tilat

Keskustassa asuvien perheiden asumiseen on pyritty löytämään ratkaisuja niin tutkimuksen kuin käytännön suunnittelun kautta. Viestintätoimisto Augur (Westman & Öhrfelt, 2011) toteutti vuonna 2011 markkinatutkimuksen lapsiperheiden kaupunkiasumisesta. Tutkimusta varten haastateltiin kymmentä lapsiperhettä sekä kuutta fokusryhmää. Selvityksessä käy ilmi, että kaupunkiasunnoissa vanhemmat tunsivat herkästi olevansa nomadeja omissa kodeissaan. Asunnot ovat kalliita, eikä erityisesti yksinhuoltajilla välttämättä ole varaa asuntoon, jossa olisi erillinen makuuhuone myös vanhemmalle. Toisaalta asunnot ovat usein tilanjaoltaan sellaisia, etteivät ne mahdollista tilallista erillisyyttä. Perheiden keskuudessa havaittiin myös ”säilytysvaikeuksia”, mikä liittyi toisaalta huonoihin säilytysratkaisuihin, mutta myös siihen että perheillä yksinkertaisesti oli erittäin paljon tavaraa.

Tutkimuksen mukaan asunnoissa tulisi siksi kiinnittää huomiota seuraaviin seikkoihin:

Eteinen: arjen logistiikan ”hub”

- Paljon toimintoja, vähän tilaa (myös siksi, ettei eteistilasta haluta maksaa)

Keittiö: yhteisöllisyyden ”hub”

- Iso pöytä, jonka ääressä voi tehdä monia eri asioita
- Riittävästi säilytystilaa
- Avoin vai suljettu?

Olohuone: sosiaalinen tila

- Tilaa myös lasten leikeille

Kylpyhuone: tarpeiden ”hub”

- Toiminnot, logistiikka, rentoutuminen
- Pyykeille riittävästi tilaa
- Kaksi vessaa eduksi perheessä

Makuuhuoneet: yksityisyyttä varten

- Pienille makuuhuoneille on kysyntää, erityisesti perheissä jossa lapset asuvat vuoroviiikoin
- Aikuisten makuuhuonetta käytetään tavallisesti vähiten

Parveke

- Riittävän iso, jotta siellä voi syödä
- Näkösuojaa, aurinkoa, tyyntä
- Turvalliset ovet ja kaiteet

Edellisten lisäksi perheet toivovat vaihtelevaa arkkitehtuuria ja yhteistiloja, joissa voi tutustua naapureihin, sekä hyvää valaistusta, isoa hissiä, autotallia ja isoja, helposti saavutettavissa olevia säilytystiloja.

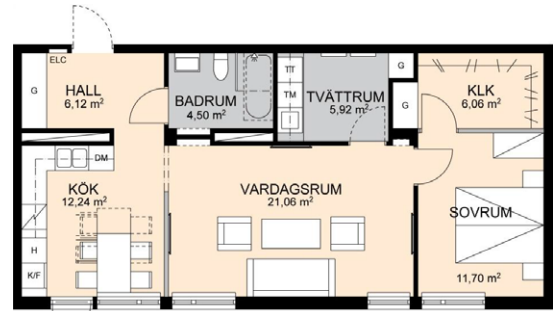
Markkinatutkimustietoa hyödyntäen ja arkkitehteja ja perheitä haastatellen Petter Larsson (2012) on laatinut opinnäytetyön, jossa hän pohti keskustassa

asuvien perheille soveltuvaa asunto. Tuloksena on sopeutuvainen asunto (anpassningsbar lägenhet), johon on mahdollista tehdä niin pitkäaikaisia muutoksia, kuten siirtää seiniä ja muodostaa uusia huoneita, kuin lyhytaikaisia joustavia muutoksia, kuten eriyttää tilaa liukuovilla, liukuseinillä tai verhoilla. Hän esittää työssään kahta asuntopohjaratkaisua, jossa on esimerkiksi otettu huomioon mahdollisuus eriliseen keittiöön, tupakeittiöön tai isoon avoimeen avokeittiöön. Larsson ehdottaa, että asuntoihin pitäisi harkita erillistä pyykinpesuhuonetta.

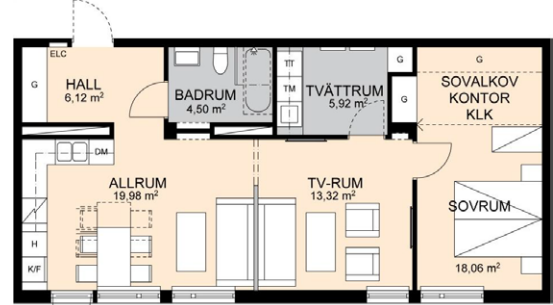
Building Blocks for a Child Friendly Rotterdam-projektissa suunnittelijat ovat määritelleet lapsiystävällisten asuntojen vähimmäisvaatimukset asuntorakentajien ja aluekehittäjien kanssa seuraavasti:

- Asuntokoko vähintään 85m²
- Suora yhteys sisäänkäynnin ja kadun välillä sekä riittävästi säilytystilaa
- Oma huone jokaiselle lapselle
- Julkinen leikkipuisto asuintalon yhteydessä jos rakennuksessa on yli neljä kerrosta
- Hissi
- Yksityinen ulkoilualue johon mahtuu ainakin pöytä
- Hyvät ulkoilualueet ja julkisia ulkoalueita kaiken ikäisille

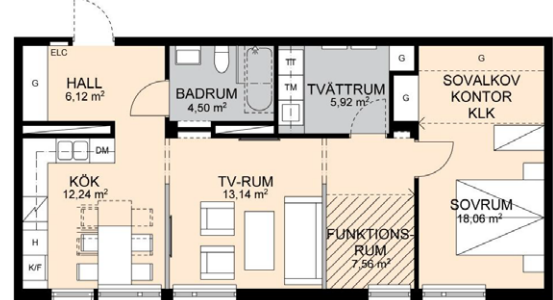
Näitä ohjeistuksia pyritään noudattamaan suunnittelussa (City of Rotterdam 2010).

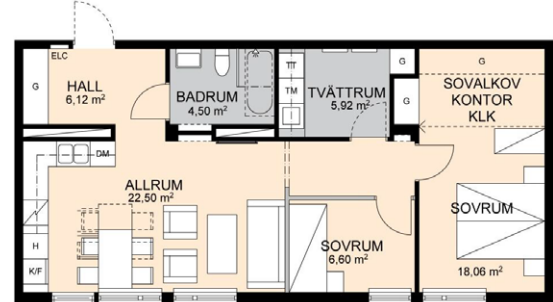
Figur 4.11: 2-3 RoK Alternativ 1. Bostad för 1-2 personer.

Figur 4.12: 2-3 RoK Alternativ 1. Bostad för 1-3 personer.

Figur 4.13: 2-3 RoK Alternativ 1. Bostad för 1-4 personer.

Figur 4.14: 2-3 RoK Alternativ 1. Bostad för 1-4 personer.

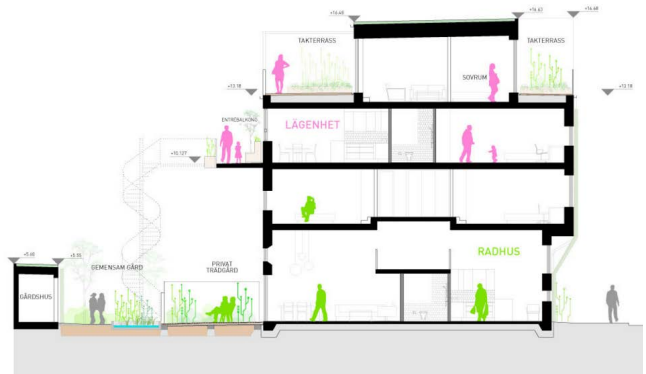
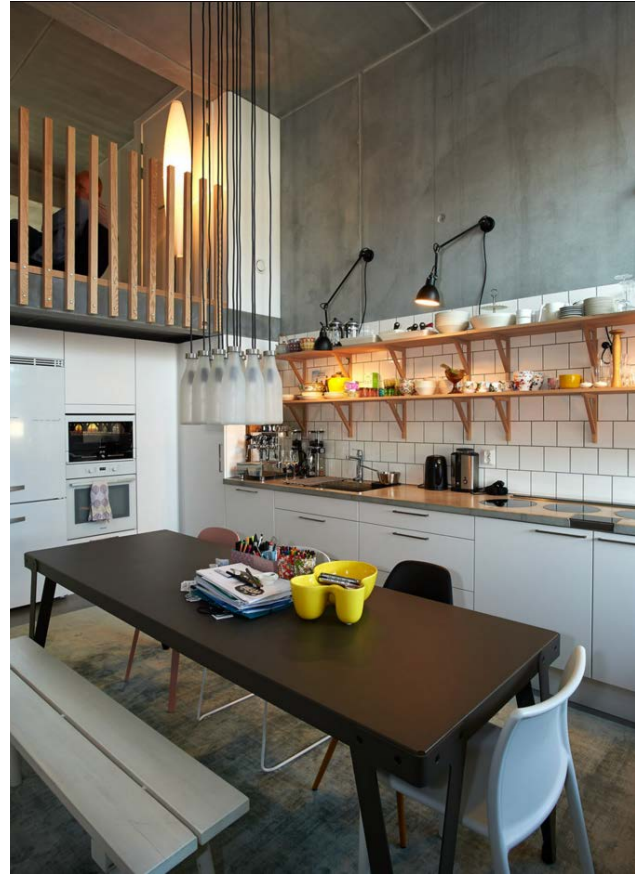
Petter Larsson pohti perheiden tarpeisiin mukautuvaa asuntoa ja lapsiperheiden prioriteetteja asumisessa tutkimuksessaan Barnfamiljens boende i staden.

Kohtuuhintaista asumista

Asumisen kalleutta on Kööpenhaminassa pyritty ratkaisemaan tarjoamalla erityisesti lapsiperheille AlmenBolig+ konseptia. AlmenBolig+ vuokra-asunnoissa asukkaat valitsevat (luettelotuotteista) itselleen sopivat kalusteet mm. keittiöön ja säilytykseen ja päättävät miten väliseinät sijoitetaan. Pois muuttaessa heille tarjotaan jopa 240 000 kruunun (n. 30 000 euroa) kompensaaation tehdyistä hankinnoista. AlmenBolig+ :issa asuvat asukkaat hoitavat itse pihojen ja rappukäytävien siivouksen ja myös tämä näkyy edullisemmissä vuokrissa. Toteutuneita kohteita arvioidaan vuoden 2016 aikana (Facts om AlmenBolig+, 2015).

Urbanit perheet suunnittelukohteena

Malmössä Hauschild + Siegelarchitecture suunnitteli, rakennutti ja myi asuntoja, joiden tavoitteena vähemmän urbaanin asumisen tarjoaminen nuorille perheille. Kohteessa on kaksi kaksikerroksista rivitaloa (viisi asuntoa) päällekkäin (128m² sekä 85m²) ja tavoitteena on ollut mahdollistaa muuntojoustavuus muun muassa siten, että asunnoissa olisi mahdollisuus moneen makuuhuoneeseen pienellä alalla. Suunnittelun lähtökohtana on myös ollut ulko- ja sisätilojen yhteys ja helppokulkuisuus urbaaniin tilaan. Asukkailla on omien pihojen lisäksi käytössään yhteispiha.

Arkkitehtitoimisto Hauschild + Siegelarchitecture suunnitteli ja rakennutti urbaaneille pienperheille suunnitellun pienkerrostalon Malmöön 2012-14. Suunnitelma yhdistää kerrostalon ja rivitalon ominaisuuksia.

Malmössä suurin vuokra-asuntorakentaja Malmö kommunala lägenheter MKL on myös päättänyt panostaa perheiden keskusta-asumiseen. Esimerkiksi Greenhouse Augustenborg-nimisen kerrostalon tavoitteena on nimenomaan houkutella kaupungista pois muuttamista suunnittelevia lapsiperheitä jäämään kaupunkiin. Talon erikoisuus on erilaisissa teknologisissa innovaatioissa sekä mahdollisuudessa viljellä sekä asunnossa että talon yhteistiloissa. Sen lisäksi asunnoissa tarjotaan pientä joustoa. Asukas voi pieneen asuntoon hakiessa valita haluaako hän kaksion isolla olohuoneella vai kolmion pienemmällä olohuoneella (Greenhouse Augustenborg, 2015).

Yhteisöllisyys suunnittelun ytimessä

Malmö kommunala Bostäderin toisessa uudiskohteessa perheitä houkuttelee yhteisöllisyydellä. Trevnaden-nimiseen taloon rakennettiin koko korttelin olohuone katutasoon ja sinne sijoitettiin sisäleikkipaikka, tavaravaihtohylly ja mukavia istumapaikkoja. Olohuonetta on myös mahdollista varata yksityiskäyttöön. Rakennukseen tehtiin myös pesutupa sekä niin kutsuttu övernattningslägenhet, eli pieni asunto johon talon asukkaat voivat majoittaa yövieraitaan (Kvarteret trevnaden, 2014). Tällaiset ”yöpymisasunnot” ovat kohtuullisen tavallisia Ruotsissa sekä uusissa että vanhoissa kohteissa.

Greenhouse Augustenborg- korttelissa yhdistyvät tornimainen kerrostalo ja matalampaan osaan sijoittuvat rivitalomaiset asunnot. Oleskelutila on asunnon keskeinen kokoava tila, joka liittyy parvekkeeseen ja sen osana olevaan viherhuoneeseen.

Uudenlaiset asumisen tarpeet perheissä

Amsterdamin keskustan läheisyydessä sijaitsevalla IJ-Burgissa on toteutettu talo erovanhempien tarpeisiin. Vuokranantaja totesi, että erojen yhteydessä on tavallista että toisella vanhemmalla on aluksi vaikea järjestää asumisensa, etenkin siten että hän voisi edelleen ottaa luontevasti osaa lapsen arkeen. Niinpä toinen vanhempi voi vuokrata ”avioerotaloa” itselleen huoneen ja jäädä asumaan toistaiseksi alueelle osallistuen esimerkiksi lasten kouluun viemiseen ja hakemiseen. Lapset voivat myös vierailla vanhemman luona (ParentsHouse Ijburg, 2015).

Malmö'n Trevnaden-talossa tavoitellaan yhteisöllisyyttä sijoittamalla yhteistiloja hyvin saavutettavaan katutasoon.

Perheiden uudentyyppisiä tarpeita on myös tutkittu useammassa opinnäytetyössä Ruotsissa. Esimerkiksi Veronica Sundqvist (2010) on suunnitellut kerrostaloasuntoja yksinhuoltajalle, uusioperheelle ja eroperheelle, jossa lapset asuvat vuoroviikoin. Vuoroviikkoperheiden asunto on toteutettu siten, että lapset asuvat asunnon keskiosassa ja vanhemmilla on asunnon molemmilta puolilta oma sisäänkäynti eri rappukäytävästä. Näin lapset voivat asua omassa huoneessaan koko ajan, mutta käyttävät keittiötä ja olohuonetta sen mukaan kenen luona minäkin viikkona asuu. Hanna Roos (2010) on puolestaan pyrkinyt opinnäytetyössään huomiomaan perheiden muuttuvat tarpeet suunnittelemalla asuntoja, joissa on helppo lisätä ja poistaa seiniä muuttuvan perhetilanteen mukaan.

ParentsHouse Ijburg, Amsterdam.

Mitä urbaanit pienperheet Helsingissä ajattelevat uusista vuokra-asunnoistaan Jätkäsaarella ja Kalasatamassa?

Keitä haastateltiin?

Selvitystä varten haastateltiin 11 perhettä viidessä eri ARA-vuokrakohteessa Kalasatamassa ja Jätkäsaarella. Osa haastatteluista suoritettiin samassa kohteessa talon kerhohuoneella ja toiset asukkaiden kodeissa. Haastattelut olivat luonteeltaan strukturoituja ja niiden aikana keskusteltiin ennen kaikkea asunnon hyvistä ja huonoista puolista. Kaikissa paitsi yhdessä haastattelussa asuntojen pohjapiirroksiin piirrettiin myös kalustus ja siitä keskusteltiin. Tavallisin haastateltu talous oli sellainen, jossa asuu kaksi aikuista ja yksi lapsi. Monessa perheessä oli koira. Valtaosalla haastatelluista oli auto.

Miten perheet päätyivät asuntoihinsa?

Haastatellut olivat hakeneet lisäneliöitä nykyisistä asunnoistaan pienistä (vuokra, mutta myös omistus) kaupunkiasunnoista. Asuntojen sijainti oli ollut olennainen valintakriteeri. Suurin osa haastatelluista olivat hakeneet tiettyjä asuntoja tietystä vuokralalosta. Kriteereinä olivat olleet koko ja huonejako, suuntautuminen sekä asunnon sijainti tietystä kerroksesta. Valtaosa haastatelluista olivat jäämässä ainakin toistaiseksi asumaan asuntoon.

Mitä perheet pitivät uusista asunnoistaan?

Haastateltujen mielestä uudet talot olivat monella tapaa jo itsessään lapsiystävällisiä: Niissä on esimerkiksi esteetön kulku, riittävän iso hissi lastenvaunuille sekä lastenvaunuvarastot, vaikka vaunut mahtuvat usein myös asuntoihin. Keskustan vanhoista rakennuksista muuttaville tällainen oli uutta.

Jokainen asunto ja sen sisustus on yksityiskohtaisemmin esitetty myöhemmin tässä selvityksessä. Haastatteluista voidaan kuitenkin johtaa joitain johtopäätöksiä. Yleisesti voidaan todeta että perheet olivat tyytyväisiä asuntoihinsa. Niissä miellytti etenkin avaruus, asuntopohjasta riippumatta. Isoista ikkunoista ja ranskalaisista parvekkeista pidettiin. Joissain asunnoissa näkyvyys sisälle naapuritalosta koettiin kuitenkin ongelmalliseksi, eteenkin Jätkäsaaren kuja-kaduilla. Asuntojen kokoihin oltiin tyytyväisiä ja keittiöiden mitoitusta pidettiin pääsääntöisesti toimivina. Joissain asunnoissa oli alkovi. Niitä käytettiin hyvin monipuolisesti mm. vierashuoneena, varastona, pyykkien kuivaushuoneena ja työhuoneena. Isoista kylpyhuoneista pidettiin paljon ja niiden todettiin vähentävän pesutuvan käyttöä. Toisaalta niissä taloissa, joissa ei ollut erillistä pesutupamaksua pesutupaa käytettiin paljon. Joissain taloissa oli rappukohtaiset kuivaushuoneet, joita käytettiin vaihtelevasti. Haastateltavat pitivät olennaisena että kuivaushuoneet ovat rappukohtaisia. Ne, joilla oli kahdet vessat pitivät niitä täysin tarpeellisena. Ne joilla niitä ei ollut, eivät kaivanneet niitä. Osassa asunnoista oli integroidut kaapit. Tätä ratkaisua pidettiin yleensä parempana kuin sitä, että asunnossa on pelkkä vaatehuone. Kerros- ja asuntokohtaisista säilytystiloista pidettiin pääsääntöisesti sekä ideatasolla että toteutettuna ratkaisuna.

Huoneista eteiset koettiin lähes kaikissa asunnoissa huonosti suunnitelluiksi. Myös äänieristystä pidettiin asiana, johon suunnittelussa tulisi kiinnittää enemmän huomiota. Se, oliko huoneessa ovi vai liukuovi, vaikutti huoneiden käyttötarkoitukseen. Pidettiin tärkeänä että joko aikuisilla oli suljettava ovi, tai että lapsilla oli suljettava ovi muun muassa äänieristyksellisistä syistä. Vauvat nukkuvat yleensä vanhempiensa kanssa (eli makuuhuoneissa oli tilaa pinnasängylle), mutta lähes kaikilla tavoitteena oli että vauva/lapsi siirtyy omaan huoneeseen. Huonejakoon vaikutti myös huoneen koko ja sijainti asunnossa. Lastenhuoneet haluttiin yleisemmin olohuoneen läheisyyteen. Pienin makuuhuone haluttiin vanhempien makuuhuoneeksi.

Talojen pihat

Perheet olivat tavallisesti hieman pettyneitä piharatkaisuihin. Pihaille toivottiin tai niissä arvostettiin seuraavia asioita

- Riittävästi tilaa
- Nurmialueet juoksemiseen ja jalkapallon pelaamiseen
- Suljettua tai jollain tavalla suojattua käyntiä kaduille
- Kiipeily- ja muita leikkitelineitä kuten keinuja kaiken ikäisille lapsille
- Pinnanmuotoja
- Sellaiset ulko-ovet, jotka lapsetkin jaksavat itsenäisesti avata

Talojen yhteistilat

Talojen yhteistiloja pidettiin tärkeinä. Ylimmässä kerroksessa sijaitseva kerhuhuonetta pidettiin yleisempänä ja erityisesti aikuisten juhliin sopivana. Toisaalta esimerkiksi esikoululaisen syntymäpäiväjuhlien järjestämiseen sitä ei pidetty hyvänä. Ajatus pihatasossa sijaitsevasta kerhohuoneesta tuntui perheistä toimivalta eteenkin syntymäpäiväjuhlien järjestämiseen. Kerhuhuoneita käytettiin pääsääntöisesti juhliin, etätöiden tekemiseen sekä vauvakerhoihin. Kerhuhuoneet olivat joissain kohteissa selkeästi tärkeä paikka naapureiden tutustumiseen. Yhtä taloa lukuun ottamatta kerhotilojen varaaminen sujui helposti ja kaikilla asukkailla on avain kerhohuoneelle. Yhdessä kohteessa avain oli vain yhdellä asukkaalla, mikä vähensi kerhohuoneiden käyttöä.

Pihoja Jätkäsaarella ja Kalasatamassa.

Yhteistila ja siihen liittyvä ulkoterassi. Asunto Oy Kalasataman Fiskari, Junonkatu 8.

Asunnot

CITY-TALO, KALASATAMA

- Antareksenkatu 3
- valmistui 2012
- Helsingin kaupungin asuntotuotanto ATT
- suunnittelija: Arkkitehtitoimisto HVM Oy

JUUTINRAUMANKATU 3, JÄTKÄSAARI

- valmistui 2013
- Helsingin kaupungin asuntotuotanto ATT
- suunnittelija: Arkkitehtitoimisto HVM Oy

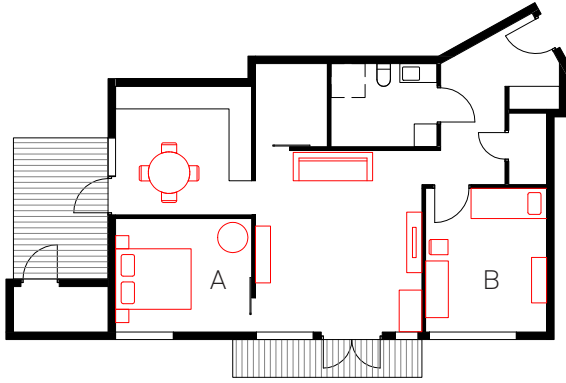
PREESENS, JÄTKÄSAARI

- valmistui 2013
- VVO Rakennuttaja Oy
- suunnittelija: Arkkitehtitoimisto HVM Oy

KAP HORNIN KATU 3, JÄTKÄSAARI

- valmistui 2013
- Helsingin kaupungin asuntotuotanto ATT
- Helsingin kaupungin asunnot Oy (Heka)
- suunnittelija: Kirsti Sivén & Asko Takala Arkkitehdit Oy

Asunto: Kolmio, 75m², pohjakerros

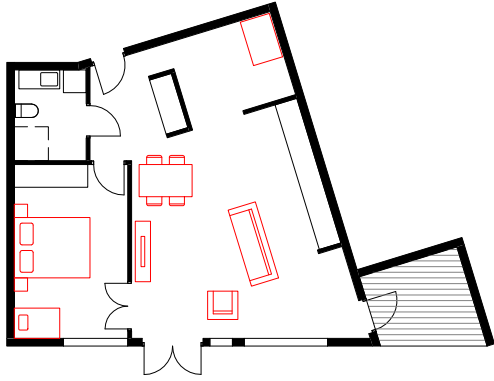
Asukkaat: kaksi aikuista, kaksivuotias lapsi ja koira

Asumishistoria: Asuneet ulkomailla ja sen jälkeen väliaikaisesti Arabianrannassa. Suunnittelevat jäävänsä taloon ainakin toistaiseksi.

Taloon tulo: Hakivat talosta kaksiota ja olivat erityisen tyytyväisiä asuntoon pohjakerroksessa. Vaihtoivat lapsen myötä isompaan asuntoon samassa talossa

Haastateltavana: Perheen äiti

Makuuhuone A on vanhempien makuuhuoneena koska se on pienempi huone. B on lapsen huone. Liukuoviratkaisua pidetään huonona ratkaisuna, koska se ei eristä ääniä vanhempien makuuhuoneesta. Alkovicista äiti pitää, mutta se on tällä hetkellä vajaakäytössä. Siellä kuivataan pyykkiä ja Britanniassa asuva anoppi yöpyy siellä Suomessa vieraillessaan. Olohuoneen kalustettavuus on äidistä haaste, sillä ovia on joka puolella. Erillinen keittiö koettiin aluksi positiiviseksi, kun keittiön sotkut sai hetkeksi pois silmistä. Nyt äiti kaipasi hieman avokeittiön tuomaa sosiaalisuutta. Äiti ei pidä kiinteää kaappitilaa riittävänä. Näkyvyys sisälle ei häiritse, eikä verhoja pidetä edessä. Terrassipiha on aktiivisessa käytössä kesäisin ja perheellä on siinä grilli. Terrassi helpottaa lapsen päiväunille nukuttamista. Terrasseilla on kuitenkin hyvin pölyistä. Katua päin suuntautuvaa pientä terrassia käytetään kun mennään koiran kanssa ulos. Päästääkseen kadulle vanhemmat joutuvat hyppäämään istutusten yli, koska terrassiovia ei varsinaisesti ole suunniteltu käytettäväksi ulko-ovina.

Asunto: kaksio, 52 m² pohjakerros

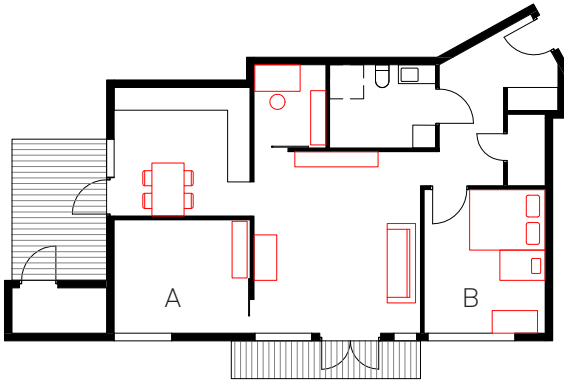
Asukkaat: kaksi aikuista, kaksivuotias lapsi ja koira

Asumishistoria: Asuneet ulkomailla ja sen jälkeen väliaikaisesti Arabianrannassa. Suunnittelevat jäävänsä taloon ainakin toistaiseksi.

Taloon tulo: Hakivat talosta kaksiota ja olivat erityisen tyytyväisiä asuntoon pohjakerroksessa. Vaihtoivat lapsen myötä isompaan samassa talossa.

Haastateltavana: Perheen äiti

Tämä asunto oli edellä haastatellun perheen ensimmäinen asunto Antareksenkadulla, jonne he muuttivat ilman lasta. Asunto tuntui myös avoimelta ja valoisalta. Lasiovet olohuoneen ja makuuhuoneen välillä viehätti, sekä se, että makuuhuoneesta ”pääsi läpi”. Asunnon varastotila sijaitsi pihalla ja se oli lämmitetty, tätä äiti piti hyvänä ratkaisuna. Asunnossa oli muutenkin riittävästi säilytystilaa. Keittiön taakse jäävää nurkkausta, ”harraste-eteistä”, pidettiin riittävän valoisana ja sitä käytettiin vauvanhoitohuoneena. Äidin mukaan se olisi voinut muuntua myös työhuoneeksi, koska se koettiin riittävän valoisaksi.

Asunto: Kolmio, 75 m²

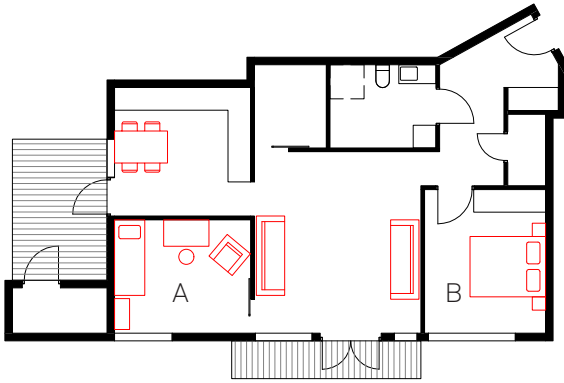
Asukkaat: Kaksi aikuista, kolmivuotias lapsi, koira

Asumishistoria: Muuttivat 39 neliön asunnosta Arabianrannasta

Taloon tulo: Perhe haki useampaa kolmiota kohteesta, asettaen etusijalle länsi/etelä ja itään suuntautuvat asunnot sekä asunnot toisesta kerroksesta lähtien.

Haastateltavana: Perheen äiti

Äiti on tyytyväinen että perhe sai juuri tämän asunnon talosta, vaikka he hakivat myös muita asuntoja. Asunnossa puhuttelee ennen kaikkea sen avaruus. Huone A on lastenhuoneena ja B makuuhuoneena, mutta äiti pitäisi kuitenkin toimivampana että isompi huone olisi lastenhuoneena. Järjestystä ei kuitenkaan haluta muuttaa. Syynä on ensinnäkin se, että naapuritalosta näkee parvekkeelta suoraan asuntoon ja koska vaatehuone sijaitsee siten että huoneesta A joutuisi kulkemaan suoraan naapureiden näkökentän läpi, makuuhuoneeksi valikoitu huone B. Toiseksi äiti pitää tärkeänä, että lastenhuoneesta on selkeä yhteys olohuoneeseen. Makuuhuone on paikka vetäytymiselle ja on hyvä että se sijaitsee hieman etäämmällä. Asunnon alkovi on valokuvaajaäidin työhuoneena. Keittiötä äiti pitää ihan täydellisenä ja perhe ruokaillee usein kesällä parvekkeella. Eteisessä ongelmana on mihin ripustaa takit kun tilaa ei ole riittävästi. Vaatehuoneen kokoa äiti moittii pieneksi, vaikka hän toisaalta pitää hyvänä että se rajoittaa vaatteiden hankkimista. Olohuonetta hän pitää hankalana kalustaa. Omasta ulkovarastosta äiti pitää, koska siellä voi säilyttää myös ruokatuotteita.

Asunto: kolmio, 75 m²

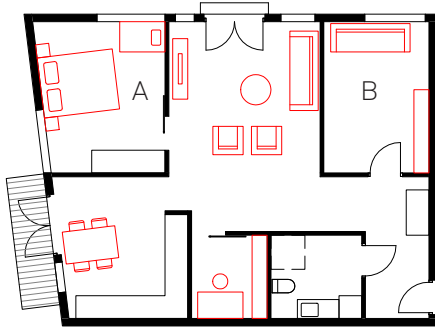
Asukkaat: Kaksi aikuista, lapsi,

Asumishistoria: Pääkaupunkiseudulta

Taloon tulo: Muuttivat Meilahdesta 45m² asunnosta, hakivat kyseistä asuntoa useammasta kerroksesta.

Haastateltavana: Perheen äiti

Tässä asunnossa makuuhuone A on lastenhuoneena ja B makuuhuoneena. Tähän järjestykseen vaikutti se, että makuuhuone B:ssä on ovi. Vanhemmat kokivat, että he haluavat mahdollisuuden halutessaan sulkea ovi makuuhuoneeseen. Asunnon alkovi toimii kirjastona ja lp-levyjen säilytysruutuena ja se on vuorattu Lundia-hyllyillä. Siihen on tarkoitus tehdä myös pieni työpiste. Perheen akvaario on sijoitettu alkoviin, koska se on pimeä. Kylpyhuoneen sijainti eteisessä on hyvä etenkin koiran pesemiseen. Äiti pitää asunnon hyvänä puolena sitä, että siinä on paljon seiniä taiteelle (perheen mies on taitelija ja perheellä on paljon taitelijaystäviä). Sen sijaan äiti moittii eteistä siitä, ettei siellä ole riittävästi tilaa vaatteille ja lattialla on usein kenkämeri, koska kenkille ei ole tilaa hyllyssä. Parvekkeella ovet haittaavat kalustettavuutta. Parvekkeella on hyvät mahdollisuudet viljelyyn. Tuuletusparvekkeen eteen äiti nostaa joskus tuolin ja nauttii auringosta (siihen paistaa päivisin aurinko). Ongelmana on kuitenkin että ovet aukeavat ulospäin, jolloin tuuli herkästi tempaisee ne mukanaan. Asukkaat pitävät parvekkeelta käytävää ulkovarastoratkaisua hyvänä.

Asunto: kolmio, 74m²

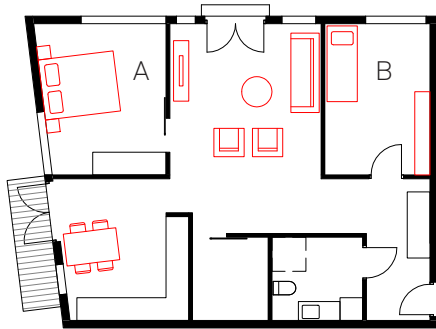
Asukkaat: Kaksi aikuista, alle vuoden ikäinen lapsi, kaksi koira

Asumishistoria: Ei pääkaupunkiseudulta. Asuivat aiemmin Länsi-Pasilassa ja hakivat isompaa asuntoa. Kaupunki tarjosi heille tätä. Ovat aikeissa siirtyä omistusasuntoon lähivuosina kun työtilanne ja sijoittuminen alueellisesti selkenee.

Taloon tulo: Olivat kaupungin asuntojonnossa ja heille tarjottiin tätä asuntoa

Haastateltavana: Perheen isä ja äiti

Asunto on asukkaiden mielestä valoisa ja isoja ikkunoita ja ranskalaista parveketta kiitetään. Makuuhuone A on vanhempien makuuhuoneena ja siellä pidetään myös toistaiseksi vauvasänkyä. Huoneen kalustettavuus on isän mukaan hieman huono epäsymmetrisen nurkan takia. Asukkaat pitävät siitä, että makuuhuone B on hieman erillään. Siellä majoitetaan noin kerran kuukaudessa vierailevia sukulaisia. Vanhemmista tuntuu, että vieraat eivät häiriinny vauvan äänistä yöllä kun huone on hieman erillään. Asunnon alkovi toimii työhuoneena ja varastona. Varastohyllyjä sinne ei tosin ole vielä hankittu. Parveke on vajaakäytöllä, koska sinne ei mahdu pöytää. Asukkaat olisivat toivoneet asuntoon isompaa parveketta. Asukkaat ovat sen sijaan tyytyväisiä samassa kerroksessa olevaan varastotilaan.

Asunto: Kolmio, 74m²

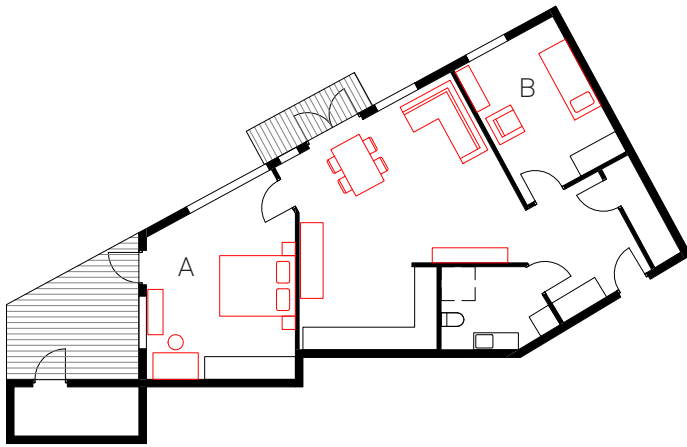
Asukkaat: Kaksi aikuista, kolme vuotias lapsi

Asumishistoria: Pääkaupunkiseudulta. Muuttivat pienemmästä asunnosta Hermannista, koska talosta tarjottiin asunto. Haaveilevat omistusasunnosta, mutta ovat toistaiseksi jäämässä asumaan taloon. Ovat asuneet talossa pian vuoden.

Taloon tulo: Kaupunki tarjosi heille asuntoa

Haastateltavana: Perheen isä

Asuntoa pidettiin tilavana ja isoa olohuonetta arvostettiin. Makuuhuone B, joka sijaitsee hieman erillään on lapsen huone ja aikuisten makuuhuone on A. Liu-kuoviratkaisua pidettiin perinteistä ovea huonompana ratkaisuna, koska se ei vaimenna ääniä. Asukkaat olisivat toivoneet isompaa parvekettä, mutta isä kuitenkin nostaa välillä pienen tuolin parvekkeen eteen ja lukee siinä kirjaa.

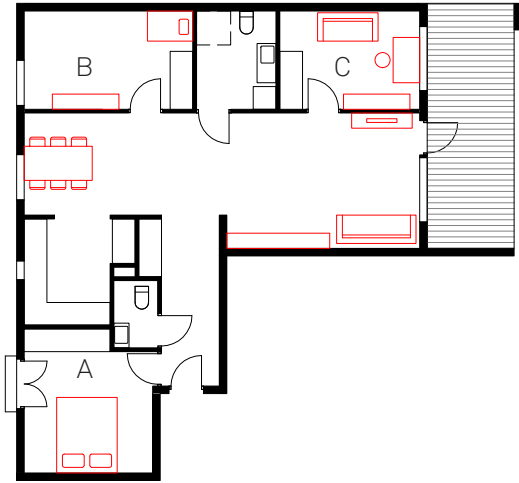
Asunto: Kolmio, 68 m²

Asukkaat: Kaksi aikuista ja alle 2-vuotias lapsi

Asumishistoria: Muuttaneet Sörnäisestä/Alppilasta pienemmästä asunnosta, eivät hakenneet erityisesti taloon, tykkäsivät pohjasta, ja päättivät siksi ottaa vastaan tarjottua asunto. Aikovat jäädä asumaan toistaiseksi.

Haastateltavana: Perheen äiti

Äiti pitää asunnon pohjaa toimivana ja erillisiä makuuhuoneita sopivan kokoisina. Olohuone on äidistä avara ja avoin. Asukkaat sisustivat alkuun erillisen tv-huoneen (makuuhuone A, vasemmalla), jota pitivät luksuksena. Tämä huone on nyt vanhempien makuuhuoneena ja makuuhuone B lapsen huoneena. Tähän ratkaisuun päädyttiin, jotta vanhempien äänet eivät häiritsisi lasta. Asunnon parveke on vähällä käytöllä. Parvekelaseja kaivattaisiin, varsinkin lapsen turvallisuuden näkökulmasta. Nyt parveke koetaan myös liian pölyiseksi. Parvekettä äiti pitää myös suhteellisen pienenä ja vaikeasti kalustettavana johtuen ovien avautumissuunnista. Perhe ei ole saanut kaikkia vaatteitaan mahtumaan vaatehuoneeseen, mutta toisaalta äidin mielestä on ollut mukavaa valita omat täydentävät kaapit asuntoon. Parvekkeelle sijoitettuun varastoratkaisuun oltiin tyytyväisiä, vaikka äitiä hieman mietityttää se, että varasto on kylmä. Siitä johtuen rappukäytävässä olevaa varastoa arvioidaan ehkä hieman paremmaksi ratkaisuksi.

Asunto: 89,5 m², 4 krs

Asukkaat: Kaksi aikuista, kolme- ja kaksivuotiaat lapset, koira

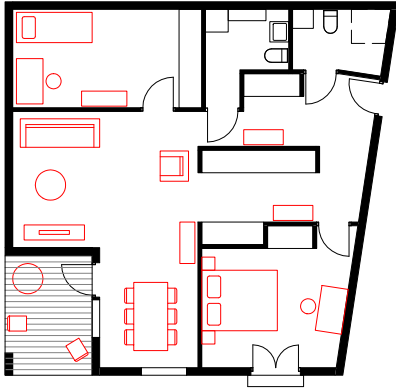
Asumishistoria: Vanhemmat pääkaupunkiseudulta. Asuneet Kalliossa pienessä kaksiossa, hakeneet Hitas-asuntoa Kalasatamasta sekä Hekan vuokra-asuntoa kohdennetusti Jätkäsäärestä. Saivat vuokrakolmion Arabianrannasta, jossa ehtivät asua vain lyhyen ajan ennen kuin heille tarjottiin nykyistä asuntoa. Päätivät ottaa asunnon pohjan ja hinnan perusteella.

Ei muuttoaikeita

Haastateltavana: Perheen äiti ja isä

Vanhemmat pitävät pohjaratkaisua erittäin toimivana. Olohuone on avara ja antaa tilaa lasten leikeille ja lapset ovat koko ajan vanhempien nähtävissä. Keittokomero on piilossa, mutta integroituu kuitenkin ruokailutilaan ja olohuoneeseen. Makuuhuoneet ovat riittävän isoja. Makuuhuone A on vanhempien makuuhuone. Huoneeseen ei olisi voinut asuttaa lasta ranskalaisen parvekkeen takia. Huonetta pidetään sopivana myös aikuisille, koska se sijaitsee hieman erillään muusta asunnosta. Makuuhuone C:n huonona puolena on ikkunan suuntautuminen parvekkeelle. Vanhemmat miettivät kuinka hyvin huone palvelee lasta teini-ikäisenä, jos vanhemmat istuvat illalla parvekkeella. Toisaalta isoa parvekettä pidettiin ”tosi luksuksena”, jota naapuritalon Hitas-asukkaat lähes kadehtivat. Vessa ja erillinen kylpyhuone ovat vanhempien mielestä luksusta. Erillisessä vessassa äiti saa pidettyä meikkinsä kosteudelta suojassa ja isoon kylpyhuoneeseen, johon myös pyykit mahtuvat kuivumaan, perhe on asentanut kylpyammeen. Pyykkien säilytykseen toivottiin parempaa säilytysratkaisua, nykyinen kaapisto ei ole riittävä. Keittiössä on aivan liian vähän säilytystilaa perheen tarpeisiin.

Eteistilan avonaista vaaterekiä pidetään hieman epäsiistinä ja sen yläpuolella olevaa korkeaa hattuhyllyä epäkäytännöllisenä.

Asunto: 77,5 m² 5 krs

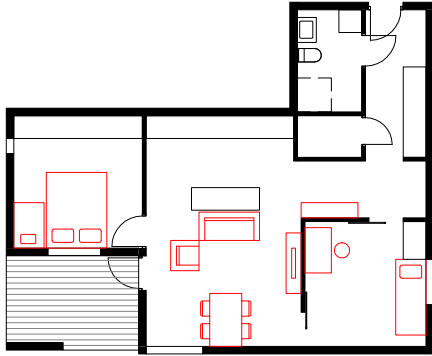
Asukkaat: Kaksi aikuista, kaksi ja kuusivuotiaat lapset

Asumishistoria: Pienemmästä ja kalliimmasta kolmiosta Kalliosta. Muuttaneet aikuisina pääkaupunkiseudulle.

Taloon tulo: Hakeneet muitakin Hekan vuokra-asuntoja. Hakivat nykyisestä talosta ylimmän kerroksen asuntoja. Ei muuttoaikkeitä.

Haastateltavana: perheen äiti

Asunnon parhaimmistona pidetään isoa ruokailutilaa, joka on valoisa ja riittävän iso. Aurinko kiertää asunnon ja parvekkeella paistaa aurinko monta tuntia päivässä, joka on parvekekasveille eduksi kesäisin. Makuuhuoneiden jakoon päädyttiin sen perustella, että toisessa on ranskalainen parveke, eikä se siten sovellu lasten käyttöön vaikka kaide on korkea. Ranskalainen parveke on kätevä tuuletuksen näkökulmasta, mutta olisi hyödyllisempää jos siinä olisi edes hieman lattiatilaa. Hölmönä pidettiin kuitenkin sitä, että lastenhuoneeseen sijoittuu tällaisessa huonejaossa valtaosa kaapeista. Säilytystilaa asunnossa on tarpeeksi, mutta eteiseen olisi kaivattu parempaa säilytystä. Olohuoneessa huonekorkeutta on nostettu. Tätä äiti ei tiennyt asuntoa valitessaan, mutta piti sitä mukavana kuten myös olohuoneen isoja ikkunoita. Ikkunoiden eteen naapuriin on kuitenkin nyt valmistunut talo erittäin lähelle ja tämä saattaa koitua ongelmaksi kun siihen muuttaa asukkaita. Erillisswc:tä pidettiin hyvänä ja isoa kylpyhuonetta, jossa voi kuivattaa pyykkiä.

Asunto: 59,5 m², 5 krs

Asukkaat: Kaksi aikuista, vuoden ikäinen lapsi

Asumishistoria: Muuttaneet aikuisina pääkaupunkiseudulle. Muuttaneet yksiöstä Alppilasta. Hakivat kohtuuhintaisia vuokra-asuntoja keskustan tuntumasta sekä Viikistä että Herttoniemestä, läheltä työpaikkojaan (Arabianranta/Vallila), kuitenkin ensisijaisesti Ara-vuokra-asuntoja. Suunnittelevat jäävänsä toistaiseksi asuntoon. Ovat molemmat alalla jossa on pääosin pätkätöitä tarjolla. Ostaisivat mielellään oman asunnon jos se olisi mahdollista.

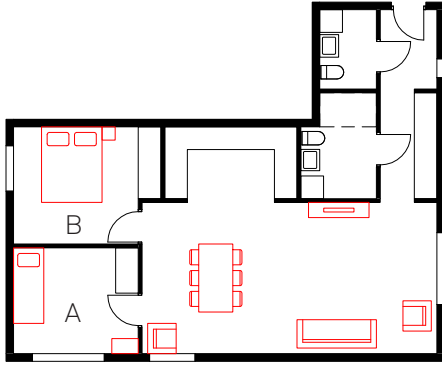
Haastateltavana: Perheen äiti ja isä

Haastateltavat päättivät ottaa asunnon näkemättä sitä, mutta kävivät katsomassa myös muita asuntoja talossa muuton yhteydessä ja pitivät omaa asuntoaan parhaana. Asunnon keittiössä on tiskikone, mikä äidistä tuntuu varsin mukavalta. Sen sijaan tiskipöytä, jossa on vain yksi allas saa moitteita sekä se, ettei keittiössä ole lainkaan laatikoita. Avokeittiö vaatisi vanhempien mielestä erityisen hyviä säilytysratkaisuja, jotta se ei näyttäisi koko ajan epäsiistiltä.

Avokeittiötä pidetään kuitenkin miellyttävänä ratkaisuna. Asunto tuntuu tilavalta koska siinä on yksi iso huone. Sen yhteydessä oleva parveke on olohuoneen jatkeena. Kesäisin perhe viljelee ja talvisin vauva nukkuu siellä päiväunet. Asukkaat pitävät siitä, että asunnossa on ikkunoita moneen suuntaan. Pieniä ikkunoita ei kuitenkaan pidetty tarpeellisina, varsinkin kun kahta kolmesta ei voi avata.

Huoneiden jako tapahtui vaatekaappien sijainnin perusteella. Toisessa makuuhuoneessa on viisi kaappia, toisessa vain kaksi. Toinen huone toimii toistaiseksi työhuoneena, mutta on muuttumassa lastenhuoneeksi. On epäselvää, jääkö asuntoon vielä erillistä työpöytää. Työhuone olisi kuitenkin ollut perheen mielestä luonnollinen myös makuuhuoneena, koska huoneeseen paistaa aamuaurinko.

Perhe olisi kaivannut kaappien suhteen muunneltavuutta. Heillä ei ole tarvetta kaikille kaapeille. Asunnossa olevaa varastoa pidetään sinällään hyvänä, vaikka sen koko ja sisustus oli hieman haastava.

Asunto: 77 m², 2 krs, ei autoa

Asukkaat: Kaksi aikuista, 3- ja 5-vuotiaat lapset

Asumishistoria: Muuttaneet 38m² asunnosta Kannelmäestä. Hakivat kaupungin asuntoa keskustasta ja Kannelmäestä. Tarkoitus jäädä asuntoon toistaiseksi asumaan.

Taloon tulo: Hakivat talosta 20 kolmiota, eli sen määrän joka oli mahdollista saatu asunto mukaan lukien.

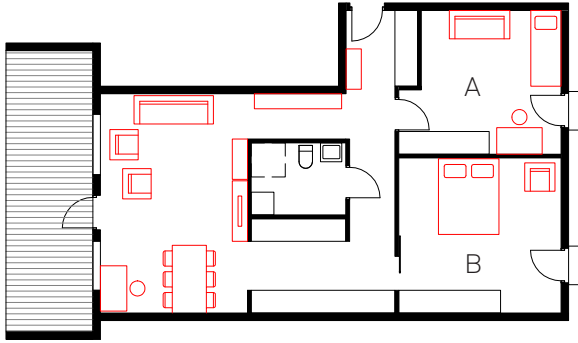
Haastateltavana: Perheen isä

Asunnon erikoisuus talossa on se, ettei siinä ole parveketta. Perhe valitsi makuuhuoneekseen B-huoneen, koska toiseen huoneeseen ei mahtunut parisänkyä. Lapsille vanhemmat olisivat kuitenkin mielellään suoneet isomman huoneen. B-makuuhuoneen ikkunasta on suora näkymä toimistoon ja välissä on pelkkä kapea kuja. Siitä syystä makuuhuoneen ikkunan edessä on aina verhot vedettynä. Tässä asunnossa asukkaat olisivat kaivanneet sälekaihtimia vakiovarusteena. Niiden puute tekee yksityisyyden ylläpitämisestä haastavamman, mutta toisaalta niiden asentaminen itse on kallista eikä ole varmuutta siitä saako niistä mitään korvausta seuraavalta vuokralaiselta.

Avokeittiöratkaisusta pidetään paljon erityisesti, koska perheellä käy paljon vieraita. Avokeittiö mahdollistaa sen, että perheen äiti voi osallistua seurusteluun. Keittiössä on riittävästi kaappitilaa. Siinä on kuitenkin tilaa pelkälle 65 cm tiskikoneelle, mikä on liian pieni lapsiperheelle. Iso avoin olohuone antaa myös asunnolle isomman asunnon tuntua. Pattereiden sijoittelua moitittiin asunnossa. Ne vaikeuttavat sisustamista.

Kahden vessan ratkaisua perhe pitää hyvänä sekä perheen että vieraiden näkökulmasta. Erillis-wc on äidin tilaa, eikä suihkusta tulevat höyryt häiritse meikkaamista jne. Kylpyhuone on riittävän tilava, tosin sinne kaivattaisiin lisää säilytystilaa. Perhe käyttää myös talon maksullista pesutupaa.

Eteisessä on riittävästi säilytystilaa. Perheen isä säilyttää omia vaatteitaan osittain siellä, koska ne eivät mahdu muualle. Perheen äiti olisi toivonut pienempää vessaa ja kylpyhuonetta ja enemmän tilaa eteiskäytävään. Isän mielestä nykyinen ratkaisu on hyvä. Eteiseen mahtuu tuplavaunut, mitä pidettiin erittäin hyvänä. Ulkosisäoven taakse oli pohjapiirroksen perusteella kuviteltu tilaa kenkäkaapille, mutta sellaisen asentaminen on mahdotonta vesijohtojen takia.

Asunto: 76,4 m², 4 krs, ei autoa

Asukkaat: Kaksi aikuista, 6-vuotias lapsi

Asumishistoria: Lapsi ja toinen vanhempi muuttaneet kaksion Helsingin keskustassa. Tarkoituksena on jäädä asuntoon toistaiseksi asumaan. Alun perin pääkaupunkiseudun ulkopuolelta.

Taloon tulo: Hakivat talosta kolmioita, ei maantasolta tai ylimmistä kerroksista joissa vuokra nousee.

Haastateltavana: Perheen äiti

Asunnon parhaimpia ominaisuuksia on sen valoisuus ja iso parveke. Myös se, että piha on näköyhteyden (parvekkeelta) päässä pidetään hyvänä.

Makuuhuone A on lasten makuuhuone koska se sijaitsee syrjemmällä. Näin lapsi ei illalla häiriinnyt kun aikuiset liikkuvat asunnossa. Siinä on myös ovi, ”liukuovi ei ole lastenovi” jonka voi paikata kiinni. Makuuhuone B:n liukuovea pidettiin onnistuneena. Ranskalainen parveke tuo valoa olohuoneeseen saakka.

Makuuhuoneita pidetään vähän liian isoina, mikä hankaloittaa sisustamista. Niiden väliin olisi äidin mukaan voinut suunnitella kolmannen huoneen tai vaatehuoneen. Asunnon säilytystilat koetaan puutteellisiksi. Säilytys lämpimässä kellarissa toimii sen sijaan hyvin. Keittiö toimii asunnossa hyvin ja siinä on hyvät työskentelytilat, joskin äiti kaipaa keittiötä johon saisi ruokapöydän ja jossa voisi sulkea oven.

Asunnon huono puoli on, että niin suuri osa neliöstä on käytävänä ja että käytävät jakavat asunnon kummallisesti. Ihanneasunnossa olisi isompi eteinen, josta eri huoneet avautuisivat. Äitiä häiritsee hiekkakohdan puuttuminen asunnosta. Toinen wc olisi hyvä lisä asunnossa. Mukava yksityiskohde asunnossa on ikkunalaudat. TV-pistorasia on sijoitettu niin, että televisiota joutuu katsomaan selin ikkunaan.

Lähteet

- Aalto, M. (2016) Helsingissä asuu enemmän lapsia kuin koskaan - tällainen on keskiverto perhe. Helsingin Sanomat, 3.1.2016
- Boterman, W.; Karsten, L.; Musterd, S. (2010). Gentrifiers Settling Down? Patterns and Trends of Residential Location of Middle-Class Families in Amsterdam, *Housing Studies*, 25(5), 693-714.
- City of Rotterdam (2010). Rotterdam, city with a future. How to build a Child Friendly City. <http://www.rotterdam.nl/JOS/kindvriendelijk/Rotterdam%20City%20with%20a%20future.pdf>
- Van den Berg, M. (2014). City Children and Genderfied Neighbourhoods: The New Generation as Urban Regeneration Strategy. *International Journal of Urban and Regional Research*, Volume 37.2 March 2013, sivut 523–36 .
- Facts om AlmenBolig+ (2015). <http://www.kab-bolig.dk/boligsoegende/boligformer/almenbolig/facts-om-almenbolig.aspx>
- Forsberg, G. (2005). Den genderiserade staden. Speglingar av rum - om könskodade platser och sammanhand. Stockholm/Stenhag: Brutus ÖstlingsBokförlagSymposion, 19-35.
- Greenhouse Augustenborg (2015). <https://www.mkbfastighet.se/greenhouse>.
- Helsingin Yleiskaava Visio 2050 Kaupunkikaava- Helsingin uusi yleiskaava (2013) Helsingin kaupunki, Kaupunkisuunnitteluvirasto.
- Hertzen, H. v. (1946). Koti vaiko kasarmi lapsillemme. Väestöliiton julkaisuja n.o 15. WSOY, Porvoo.
- Karsten, L. (2003) Family Gentrifiers: Challenging the City as a Place to Build a Career and to Raise Children, *Urban Studies*, sivut 40, 2573-2584.
- Kvarteret trevnaden (2014). <https://www.mkbfastighet.se/nyproduktion/kvarterettrevnaden/>
- Larsson, A. (2006). From equal opportunities to gender awarness in strategic spatial planning. Reflections based on Swedish experiences. *Town Planning Review* 77(5), pp. 507-530.
- Larsson, P. (2012). Barnfamiljernas boende i staden. Luleå tekniska universitet.
- Lilius, J. (2008). Koti keskellä kaupunkia. Keskusta lapsiperheen asuinalueena, esimerkkeinä Tukholma ja Helsinki. Pro gradu tutkielma, Helsingin Yliopisto, maantieteen laitos.
- Lilius, J. (2014). Is There Room for Families in the Inner City? Life-Stage Blenders Challenging Planning. *Housing Studies*, Volume 29, Issue 6, September 2014, pp. 843-861.
- Magnusson, L. & Matson, R. (2008). ”Ban i Lindhagen. Stadsutvecklingsområdet Lindhagen på nordvästra Kungsholmen ur ett barnperspektiv”.

Exploateringskontoret, Stockholms stad mars 2008.

ParentsHouse IJburg (2015). <http://www.protestantsekerk.nl/actueel/Nieuws/nieuwsoverzicht/Paginas/Parent-sHouse-IJburg-opvang-gescheiden-ouders.aspx>

Roos, H. (2011). Växthuset. Bostäder för barn och vuxna i Annedal. Chalmers Tekniska Högskola, Arkitektur.

Saarikangas, K. (1997). Yhdenmukaistuva asunto. In Taipale, K. & H. Schulman (eds). Koti Helsingissä. Urbanin asumisen tulevaisuus, 61-92. Helsingin kaupungin tietokeskus.

Saarikangas, K. (2002). Asunnon muodonmuutoksia: Puhtauden estetiikka ja sukupuoli modernissa arkkitehtuurissa (Helsinki: Suomalaisen kirjallisuuden seura).

Saracco, S. & Strandlund, L. (2007). Barnfamiljer i innerstan. Planeringsideal och verklighet. C-uppsats, Kulturgeografiska institutionen, Stockholms universitet.

Statistik om Stockholm (2014). Fruksamhet efter ålder och medelålder vid första barn 2014. Stockholm <http://www.statistikomstockholm.se/images/stories/excel/b005.htm>.

Sundqvist, V. (2010). Växelvis boende. Flexibla bostäder för "varannan vecka - familjen". Chalmers Tekniska Högskola, Arkitektur.

Urban life Account (2014). Trends in Copenhagen's Urban Life 2013. City of Copenhagen. http://kk.sites.itera.dk/apps/kk_pub2/pdf/1258_0B5eEF1cF5.pdf

Westman, C. & F. Öhrfelt (2011). Barnfamiljer i stadsmiljö. Markkinatutkimus. Augur Insiktsbyrå.

Windh, C. (2014). Barnkosekvansanalys . Älvstranden Utveckling AB. <http://alvstaden.goteborg.se/wp-content/uploads/2014/05/Barnkosekvansanalys-Frihamnen-Planprogram.pdf>

Windh, C. (2015). Henkilökohtainen sähköpostiviesti

Vuori, Pekka & Seppo Laakso (2015). Helsingin ja Helsingin seudun väestöennuste 2015–2050. Ennuste alueittain 2015–2025. Helsingin kaupunki tiedokeskus, tilastoja 2015:33.

2. KONSEPTI

Urbanin lapsiperheen asumistarpeet arkkitehtisuunnittelun näkökulmasta

Antti Lehto, arkkitehti SAFA
Serum arkkitehdit Oy

Tavoitteet ja viitekehys

Tavoite

Konseptoinnin kautta haettiin konkreettisia suunnitteluratkaisuja Kalasataman Sompasaaren kaupunginosaan 2016-18 rakennettavalle Ara-vuokratalolle.

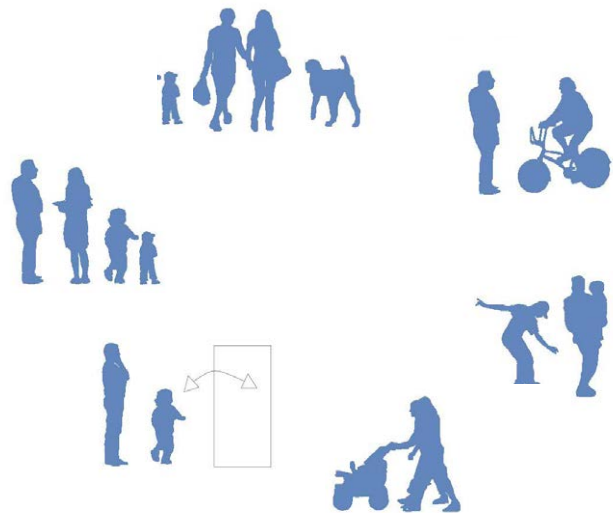
Konseptoinnin tavoitteena oli kuvata ja selkiyttää varsinaisen tuotteen, tässä tapauksessa rakennuksen, ydinominaisuudet. Suunnitteluprosessissa konsepti määriteltiin siten, että se sisältää tarpeiden ja tavoitteiden kuvauksen ja alustavat luonnokset varsinaisesta tuotteesta. Asukkaat nähtiin kuluttajina, joiden tarpeisiin tuote pyrki vastaamaan.

Viitekehys

Konseptin kehittelyn apuna voidaan käyttää ”ajureita” eli konseptoinnin tavoitteita selkeyttäviä lyhyitä kuvauksia. Tuotteelle tai palvelulle asetettavat asiakkaiden odotukset ja tutkimustieto voivat toimia ajureina (Keinonen 2004). Urbanit lapsiperheet-konseptin ajurit perustuvat raportin ensimmäisen kappaleen kirjallisuustutkimukseen asukashaastateluineen sekä tässä kappaleessa esitettävään, arkkitehtisuunnittelun lähtökohdista läpikäytyyn tutkimustietoon.

Konseptointia ei rajattu alkuvaiheessa pelkästään rakennusta koskeviin seikkoihin, vaan tarpeita kartoitettiin myös palveluiden ja asunnon lähiympäristön suhteen. Myös sijainti ja liikenneyhteydet liittyvät kiinteästi urbaanin lapsiperheen toiveisiin. Aihepiiri jätettiin kuitenkin tarkoituksella pienemmälle painoarvolle, sillä tontin sijainti Sompasaassa oli tässä vaiheessa jo tiedossa. Haastattelut ja työpajat oli tarkoituksenmukaista kohdistaa sijainniltaan vastaavassa paikassa jo asuviin perheisiin.

Konseptoinnin kannalta haasteena oli valita kirjallisuustutkimuksesta ja haastatteluaineistosta esiin nousseista tarpeista tärkeimmät. Mitkä seikat ovat sellaisia, joihin vastaaminen tuottaa aikaa kestäviä ja panos-hyötysuhteeltaan hyviä ratkaisuja? Alkuvaiheessa päätettiin hakea erilaisia ratkaisuja laajalla säteellä. Näitä puolestaan punnittiin suunnittelija- ja tutkimusryhmän ja rakennuttajan muodostamassa työryhmässä sekä testattiin työpajoissa.

Tutkimustiedosta ja raportin ensimmäisestä kappaleesta johdetut, asumistarpeisiin perustuvat ajurit ohjaavat konseptia. Esimerkiksi erilaiset perhemuodot (grafiikka ylh.) ohjaavat tekemään keskenään erilaisia asuntotyyppejä ja joustavia asuntopohjia.

Konseptin ajurit

1. Erityyppisiä asuntoja erilaisille perheille

Konseptin ensimmäinen ajuri perustuu asumispreferensseihin. Niiden ymmärretään kuvaavan asumiin liitettyjä toiveita, tarpeita ja mieltymyksiä. Ne kuvaavat yksilön tai asuntokunnan ensisijaisia toiveita ja toteutuneita valintoja. (esim. Kyttä, Pahkasalo & Vaattovaara 2010, 98). Asumispreferenssit voidaan jakaa yhteiskunnan mittakaavan makrotasoon ja yksilöiden tarpeiden ja toiveiden mikrotasoon (Kotilainen & Hedman 2015, 48).

Asumispreferenssejä koskevassa tutkimuksessa on havaittu, että asumisen toiveet näyttäytyvät samanaikaisesti yhtenäisenä ja moninaisena. Tulos riippuu kysymyksenasettelun tarkkuudesta ja siitä, miten haavetta peilataan päätöksenteossa esimerkiksi taloudellisiin resursseihin (Hasu 2010, 72-80). Omakotitaloasuminen ja siihen liittyvä luonnoläheisyys ovat suosiossa (Strandell 2011, 12). Samalla on havaittu tarpeiden hajautumista ja yksilöllistymistä, joihin nykyinen, melko homogeeninen kerrostalojen asuntokanta ei vastaa kovinkaan hyvin. Taustalla nähdään mm. perhemuotojen muutoksia ja kulutuskäyttäytymisen laajenemista asumisen piiriin (Ilmonen 2010, 10-11). Asumisen muutos koskee myös ei-fyysisiä ulottuvuuksia, kuten asunnon rahoittamisen ja rakennuttamisen malleja (Juntto 2010, 41).

Raportin ensimmäisessä kappaleessa Johanna Lilius taustoittaa havaintoja urbaanien lapsiperheiden valinnoista mm. elämänvaiheiden limittymisen, työn ja perheen yhteensovittamisen ja palveluiden kautta. Makrotasolla korostuvat asunnon sijainnin kautta määrittävät seikat, kuten esimerkiksi kulkuyhteydet, rauhallisuus, palvelut ja virkistysyhteydet.

Mikrotason tarpeita pyrittiin raportissa kartoittamaan paitsi kirjallisuuslähteiden, myös toteutettujen, kansainvälisten esimerkkien läpikäymisen sekä haastattelututkimuksen ja asukastyöpajojen keinoin. Mikrotason tieto on konseptoinnin kannalta erityisen hyödyllistä, sillä siinä käsitellään varsin konkreettisesti asunnon ominaisuuksia ja siihen liittyviä toiveita. Työpajoissa ja haastatteluissa tuli ilmi, että ei ole mielekästä pyrkiä yhdenlaisen ”ideaaliasunnon” suunnitteluun, vaan pikemminkin tavoitella tarjonnan monipuolisuutta jopa yhden talon sisällä. Näin asunto voi vastata juuri kyseisen perheen tarpeisiin paremmin. Samalla saadaan hankkeessa tietoa rakennuksen elinkaaren aikana siitä, miten erilaiset suunnitteluratkaisut ovat käytännössä toimineet.

Suunnittelua siis ohjaa asuntotyyppien monipuolisuus.

2. Kohtuulliset asumiskustannukset

Asumispreferenssit eivät aina korreloi valintojen kanssa. Tutkimuksessa onkin pyritty myös selittämään havaintoja siitä, miksi ihmiset käytännössä tekevät toiveasumismuodostaan poikkeavia valintoja ja millaiset tekijät ovat päätöksenteon takana. On havaittu, että unelmien vastapainona korostuvat mm. taloudellisten realiteetit suhteessa asunnon sijaintiin. Vaikka unelmoi omakotitalosta, asuinkunta voi päätyä asumaan kerrostaloon sijainniltaan parempaan paikkaan. Tällöin varallisuuden mahdollistama sijainti koetaan valinnan hetkellä tärkeämmäksi kuin ideaali asumismuoto.

Taloudellisten realiteettien merkitys näkyi haastatteluissa ja työpajoissa. Esimerkiksi asunnon kokoa ja huoneiden lukumäärää peilattiin hyvinkin nopeasti siihen, mikä olisi taloudellisesti järkevää tai realistista. Konseptin ratkaisuja pitää punnita tarkasti taloudellisten realiteettien ja tilan käytön tehokkuuden kannalta. Asumistoiveiden täyttymisestä ei saa muodostua niin kallista, että ne myös jäävät unelmiksi. **Suunnittelussa pyritään kustannustehokkaisiin ratkaisuihin, joilla toisaalta saavutetaan asumisen laatutekijöitä.**

3. Asuntopohjien joustavuus

Asuntosuunnittelun tutkimuksessa on käsitelty usean vuosikymmenen ajan asunnon joustavuuden merkitystä ja erilaisia ratkaisumalleja. Jyrki Tarpio esittää väitöskirjassaan (2015) joustavuuden tarpeen syntyvän mm. rakennusten ekologisen kestävyuden, ihmisen elämänsä, työelämän, ja asumiseen liittyvien odotusten ja tottumusten sekä teknisen kehityksen myötä. Joustavuudella on erityinen painoarvo lapsiperheiden päivähoito- ja kouluvalintojen näkökulmasta. Ihmiset pyrkivät asumaan samalla alueella ja muuttamaan lähelle. Lapsiperheillä ilmiötä vahvistaa toive samoina pysyvistä päivähoitopaikoista ja kouluista. Pohjaratkaisun joustavuus voi puolestaan vaikuttaa ratkaisevasti siihen, onko asuntoa tarve vaihtaa vai ei.

perheenjäsenen yhdessäolon ja yksinolon vuorottelu

arkielämän ja perheen erityistilanteiden vuorottelu (syntymäpäivät, perhejuhlat, vieraiden yöpymiset)

leikkiin ja harrastuksiin liittyvät tilatarpeet

SYKLINEN TAPAHTUMA

EI-SYKLINEN TAPAHTUMA

perhekoon muuttuminen

kotitalouden muuttuminen (perhe - uusperhe)

tarvittavan säilytystilan määrän kasvu

kalustuksen vaihtamishalu

tarpeiden muutokset lasten kasvaessa (leikki, lasten valvottavuus, ulko-oleskelu, huonejärjestys)

Jyrki Tarpio jakaa muutostekijät Hugo Priemuksen jakoa käyttäen asuntokunnan ulkoisiin ja sisäisiin tapahtumiin (Tarpio 2015, 25). Ulkoiset muutokset ovat pitkän aikavälin yhteiskunnallisia ja kulttuurisia muutoksia. Asuntokunnan sisäiset muutokset ovat lähempänä arkea ja perheen asumispolkua.

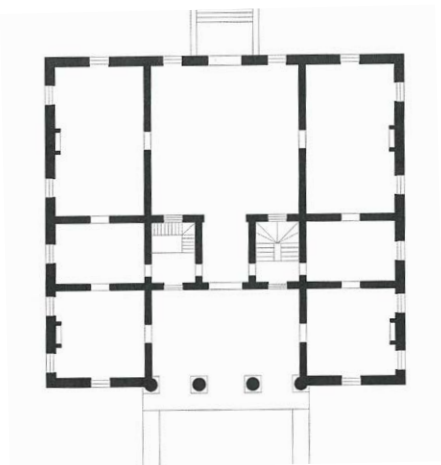
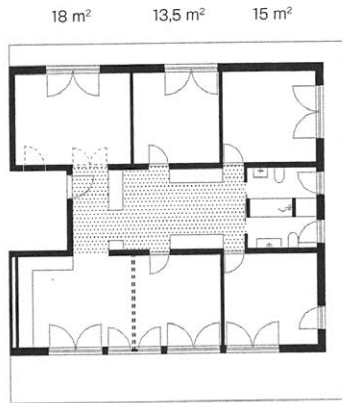
Lapsiperheessä tapahtuvia sisäisiä muutoksia ovat mm. perhekoon muuttuminen, vapaa-ajan tarpeet, työnteko ja kalustamisen tarpeet.

Syklisyydellä tarkoitetaan arjen rytmistä, kuten työn ja vapaa-ajan vaihtelusta tai perheen yhdessäolosta, syntyvää muutostarvetta. Ei-sykliset muutokset tapahtuvat pidemmän aikavälin kuluessa. Lapsiperheiden syklisiä tarpeita ovat mm. lasten leikki ja sen valvottavuus, vieraiden yöpyminen ja uusperheiden vuorotteleva vanhemmuus. **Asuntoon vaikuttavista ei-syklisistä tarpeista merkittävin on perhekoon muuttuminen, joka aiheuttaa tarpeen lisätilalle -tai huoneelle.**

Erikoistunut asuntotarjonta, siis räätälöidyt ratkaisut, tarkoittaa asukkaan tarpeita vastaavaksi suunniteltua asuntoa. Malli on pitkään nähty tavoiteltavana ratkaisumallina, esimerkiksi avoimen rakentamisen kautta. Avoimessa rakentamisessa rakennus on tyypillisesti jaettu muuntumattomana pysyvään tukiosaan ja muunto-osaan. Vaikka muutokset on tehty periaatteessa helpoiksi, toteutettujen esimerkkien valossa räätälöinti toimii parhaiten ensimmäisen asukkaan kohdalla ja myöhemmät muutokset ovat vaikeampia mm. teknisistä ratkaisuista johtuen (Tarpio 2015, 240). Vuokra-asumisessa räätälöintiin tulee omat haasteensa asumisurien lyhydestä ja vaikeasta ennakoitavuudesta. Muutosten tekeminen ei ole useimmiten taloudellisesti järkevää.

Joustavuuteen vaikuttavia sisäisiä muutoksia Jyrki Tarpiota (2015, 25) mukaillen ja lapsiperheiden sisäisiin tekijöihin rajautuen.

Jyrki Tarpion jäsentämistä joustavuuden kategoriosta monikäyttöisyys, eli asunnon toiminnallinen muunneltavuus yksinkertaisin ja kevyin toimenpitein, on toimivin lähtökohta. Monikäyttöisessä asunnossa tilojen yhteydet ja toiminnot voivat säädeltävissä esimerkiksi tarkoin harkitun huonejärjestyksen ja -mitoituksen sekä kulkureittien keinoin. Ovien avaaminen ja sulkeminen mahdollistaa muuntelun ilman, että huoneiden välisiä seiniä tarvitsee siirtää tai purkaa. **Logiikoista halli- ja huoneet sekä monireittilogiikka ovat erityisen mielenkiintoisia lapsiperheen tarpeiden näkökulmasta** (Tarpio 2015, s.173, kuvat alla).

Halli ja huoneet- (Wintherthurstrasse 464, Sveitsi 2009, ylh.) ja monireittilogiikkaa (Villa Emo, Italia 1565, alh.) noudattavat pohjat. Kuvat Jyrki Tarpio (2015).

3. Toimivat yksityiskohdat

Jos asuntoa ajattelee tuotteena, ”arjen käyttöliittymänä”, samaan tapaan kuin muita tuotteita, sen toimivuudessa ja helppokäyttöisyydessä on lapsiperheiden näkökulmasta kehitettävää. Asunnoissa on muihin kuluttajatuotteisiin verrattuna huono palautejärjestelmä; suunnittelijat eivät juurikaan saa tietoa tehtyjen ratkaisujen toimivuudesta.

Raportin kyselytutkimuksessa ja työpajoissa asukkaat nostivat esille kalustettavuuteen, huoneiden mitoitukseen ja asunnon näkymiin (yksityisyys) liittyviä puutteita. Samalla on huomiotava, että negatiivisten kokemusten ohella myös hyvin toimivia ominaisuuksia tuotiin esiin verrattain paljon.

Nopeatahtisessa ja tiukkoja reunaehtoja noudattavassa suunnitteluprosessissa ei välttämättä ehditä kiinnittää huomioita seikkoihin, joilla voi olla suuri vaikutus asuntojen käytettävyyteen. Esimerkiksi lastenhuoneessa turvattomaksi koettu lasittamaton parveke tai reilumman säilytystilan sijoittuminen vain toiseen makuuhuoneeseen ohjasivat haastatteluissa tilojen käyttötarkoitusta, vaikka huoneiden sijainti ja mitoitus olisivat palvelleet kenties paremmin toisenlaista käyttöä. **Suunnittelussa kiinnitetään erityistä huomioita yksityiskohtien toimivuuteen.**

Konseptin suunnitteluratkaisut

Millaisiin suunnitteluratkaisuihin edellisen kappaleen ajurit (monipuoliset asuntotyypit, kohtuuhintaisuus ja toimivat yksityiskohdat) ohjaavat?

Oleskelutila ja keittiö

Oleskelutila ja keittiö on perheen kannalta tärkeä. Tämä on nähtävissä selvityksen kaikissa osissa; kirjallisuustutkimuksessa, haastatteluissa ja asukastyöpajoissa. On varsin yhtenäinen toive, että oleskelu ja ruoan valmistus ovat asunnossa keskeisessä paikassa; asuntoon kaivataan ”sydäntä”. Yhden tason asunnot koetaan usein paremmiksi väljyyden tunteen ja leikin valvottavuuden vuoksi.

- Keskeistila, perheen yhteinen tekeminen
- Väljä ja helposti valvottava asunto

Makuuhuoneet

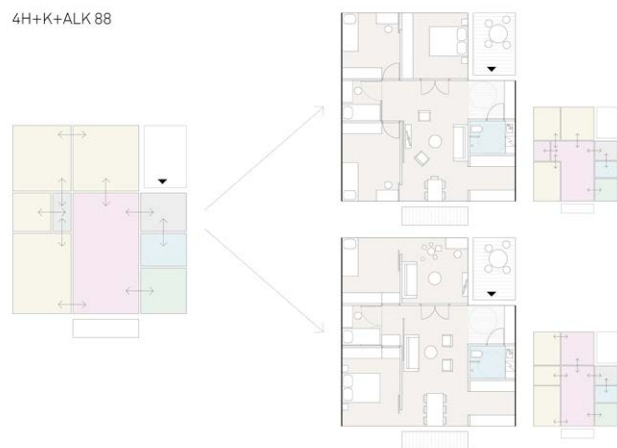
Haastatteluissa kävi ilmi, että asuntojen käyttötapaan ja kalustukseen vaikuttavat ratkaisevasti huoneiden koko, suhde oleskelutilaan (näkö- ja kuuloyhteys) sekä säilytystilan määrä kussakin tilassa. Yksittäiset ominaisuudet voivat ”lukita” huoneiden käytön. Tämä huonontaa merkittävästi asunnon joustavuutta. Johtopäätöksenä on, että pelkkä neutraalimitoitus, eli riittävän väljyyden tuoma kalustettavuutta pitää tukea myös säilytystilojen määrällä ja huolellisesti pohdituilla yksityiskohdilla.

- Neutraalimitoitettut makuuhuoneet
- Neutraalimitoituksen ulottaminen myös säilytystilan määrään
- Alkovit tuovat joustavuutta

Kaavio 115. Joustavan asunnon tilalliset logiikat ja niille ominainen joustavuus.

Monikäyttöisyys sopii vuokra-asumisen kontekstiin, sillä joustavuus ei perustu rakenteiden muuttamiseen. Kuva Jyrki Tarpio (2015): Joustavan asunnon tilalliset logiikat.

Alustavia pohjatutkielmia perustuen monikäyttöisten asuntopohjien logiikkaan ja selvityksessä esiin nousseisiin asumistarpeisiin.

Asumista helpottavat tilat

Konseptoinnissa esitetyjä ideoita ja asukkaiden toiveita.

- Toimiva eteistila ”kuisti”
- Asunnon yhteydessä erillinen säilytystila
- Riittävät ja hyvin suunnitellut säilytystilat
- Mahdollisuus käyttää palvelueteisenä
- Reilun kokoiset parvekkeet

Joustavuus ja erilaiset asuntotyypit

Saman asunnon (toistensa päällä sijaitsevien asuntojen) jotkut ominaisuudet koettiin sekä hyviksi että huonoiksi. Johtopäätöksenä todettiin, että yleispätevien ratkaisujen tekeminen kaikissa asunnoissa ei välttämättä ole paras ratkaisu. Sen sijaan erityyppisistä asunnoista on mahdollista löytää juuri perheiden tarpeisiin ja identiteetin rakentamiseen sopiva asunto.

- Monipuoliset asuntotyypit
- Asuntopohjien ominaisuuksien (huonejärjestys, koko) vaihtelu
- Asuntojen joustavuus (monikäyttöisyys)

Piha

Kerrostalon ensimmäinen asuinkerros on tyypillisesti vähemmän haluttu, joka käy ilmi esimerkiksi maantasossa olevien asuntojen halvemmissä hinnoissa. Toisaalta esiin nousi oman pihan ja vaivattoman ulko-oleskelun edut. Eri-ikäisten lasten leikkiin pitäisi kiinnittää huomiota.

- Sujuva pihayhteys, pientalon ominaisuuksia kerrostalossa (esim. ”rivitalot”)
- Eri ikäisten lasten leikki- ja pihakalusteet

Yhteistilat

Yhteistilojen käyttö koettiin joissain tapauksissa hankalaksi ja siinä nähtiin parantamisen mahdollisuuksia.

- Yhteistilojen, kuten pesulan tai kerhuhuoneen sijoittaminen pihatasoon, palvelee lasten leikin valvontaa
- Varastojen ja polkupyöräsäilytyksen helppo käytettävyys
- Tilojen monipuolinen ja helppo käytettävyys: varausjärjestelmien käyttö mm. asukkaiden omien tilaisuuksien (syntymäpäivät, juhlat) järjestämiseen ja etätööhön
- Tilojen käytön helppous; toimivat yhteistilojen varausjärjestelmät
- Mahdollisuus etätööhön taloyhtiön tiloissa
- Vuokrahuone-konsepti, eli vuokrattava pienasunto tuntui useasta asukkaasta toimivalta ajatukselta

Asumiskustannukset

Asunnon kustannusten, pinta-alan ja huoneiden suhde on tärkeä taloudellisesti tiukassa elämänvaiheessa.

- Rakennuksen vaippa ja porrashuone
- Asuntopohjien tehokkuus

AJURIT	TARPEET	SUUNNITTELURATKAISUT
MONIPUOLISET ASUNTOTYYPIT	PERHEEN ELÄMÄNTYILIIN SOPIVA ASUNTO	MONIPUOLISET ASUNTOTYYPIT PIENTALO KERROSTALOSSA
ASUMISKUSTANNUKSET	KOHTUUHINTAISUUS	ASUNTOPOHJIEN TEHOKKUUS RAKENNE- JA JULKISIVURATKAISUT
JOUSTAVUUS	HUONEIDEN MONIPUOLINEN KÄYTTÖ JUHLAT ETÄTYÖ ISOVANHEMPIEN YÖPYMINEN VUOROTTELEVA VANHEMMUUS PALVELUT (VERKKOKAUPPA)	MONIKÄYTTÖISYYS (HALLI JA HUONEET-LOGIIKKA) "KUISTI" NEUTRAALIMITOITETUT ASUINHUONEET JA SÄILYTYSTILA ALKOVIT
TOIMIVAT YKSITYISKOHDAT	TURVALLISUUS ERI IKÄISTEN LASTEN ULKO-OLESKELU (NUKUTTAMINEN, LEIKKI) KALUSTETTAVUUS	ASUNNON ETEISKALUSTEET KURAETEINEN PORRASHUONEESEEN REILUN KOKOISET PARVEKKEET ERI-ikäisten lasten leikki- ja pihakalusteet YHTEISTILOJEN VARAUSJÄRJESTELMÄ, SIJAINTI PIHATASOSSA IRTAIMISTOVARASTOT ASUNTOJEN YHTEYDESSÄ

Konsepti on jaettu neljään pääteemaan, l. ajuriin, joihin kytkeytyvistä lapsiperheiden tarpeista on johdettu konkreettiset suunnitteluratkaisut.

Lähteet

- Juntto, A. (2010). Asumisen historiallinen muutos Suomessa ja polkuriippuvuus. Teoksessa Asumisen unelmat ja arki, 41. Gaudeamus Helsinki University Press.
- Hasu, E. (2010). Asumisen päätöksiä - järjellä vai tunteella? Teoksessa Juntto, A. (toim). Asumisen unelmat ja arki, 59-90. Gaudeamus Helsinki University Press.
- Kyttä M.; K. Pahkasalo; M. Vaattovaara. (2010). Asumisunelmat tosielämässä. Teoksessa Juntto, A. (toim). Asumisen unelmat ja arki, 91-120. Gaudeamus Helsinki University Press.
- Kotilainen, S., M. Hedman (2015). Asukaslähtöinen puukerrostalokortteli tilaelementeistä. Tampereen teknillinen yliopisto.
- Keinonen, T., Kokkonen V., Piira S., & Takala, R. (2004). Mitä tuotekonseptointi on? Teoksessa Keinonen T. & Jääskö V. (toim.) Tuotekonseptointi. Teknologiateollisuus, Helsinki.
- Keurulainen, A. (2014). Muuttuva suomalainen perhe. Väitöskirja. Itä-Suomen yliopisto, Yhteiskuntatieteiden ja kauppatieteiden tiedekunta.
- Ilmonen, M. (2007) Vetovoimainen kerrostalo. Teoksessa Arkkitehdit NRT Oy / Tasa J., Anttinen, S., Lehto A. Talotyypiselvitys, 9-19. Helsingin kaupunkisuunnitteluvirasto.
- Strandell, Anna. (2011). Asukasbarometri 2010. Asukaskyselysuomalaisista asuinympäristöistä. Suomen ympäristö 31. Edita Prima Oy. Helsinki.
- Tarpio, J. (2015). Joustavan asunnon tilalliset logiikat. Erilaisiin käyttöihin mukautumiskykyisen asunnon tilallisista lähtökohdista ja suunnitteluperiaatteista. Väitöskirja, Tampereen teknillinen korkeakoulu, arkkitehtuurin laitos.

3. URBAANIEN LAPSIPERHEIDEN KERROSTALO

Sompasaaren Helsingin Fregatti Dygdenin kuja

Vesa Humalisto, arkkitehti SAFA, pääsuunnittelija

Antti Lehto, arkkitehti SAFA

Sami Heikkinen, arkkitehti SAFA

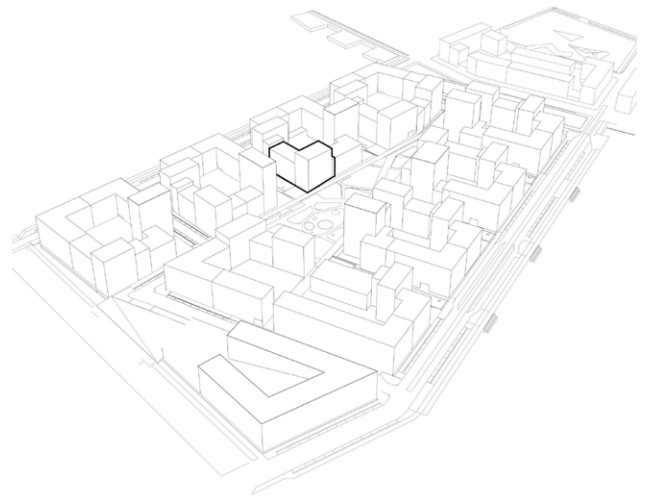
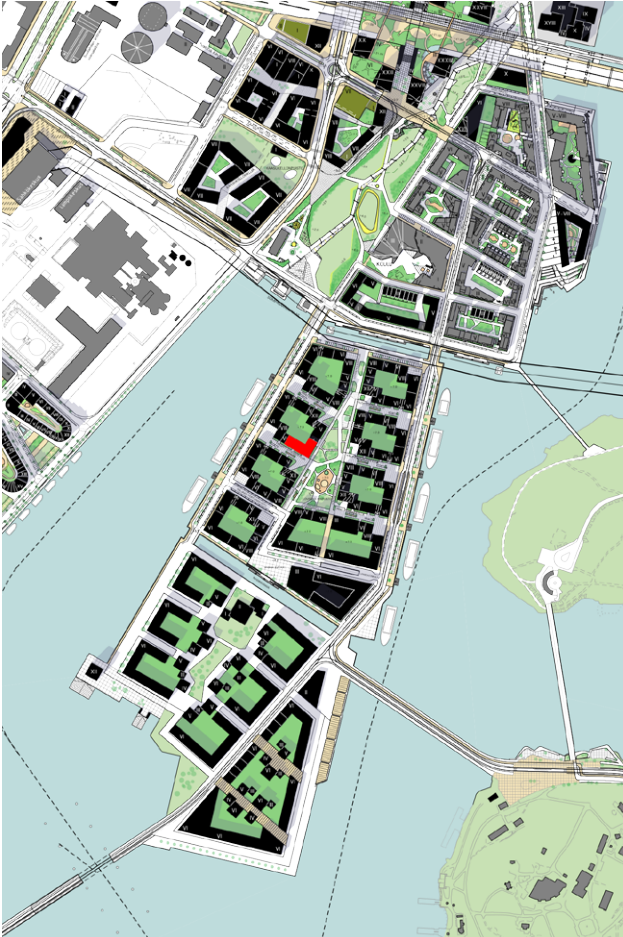
Emilia Ellilä, arkkitehti SAFA

Hanna Mattila, ark.kand.

Lassi Luotonen, ark.kand.

Sijainti

Konseptin pohjalta laadittiin alustava suunnitelma Sompasaareen kehittyvä kerrostalo-hankkeen kautta myönnetylle tontille.

Rakennus sijaitsee korttelissa 10632 Fregatti Dygdenin kujan ja Fortunanpolun kulmauksessa. Korttelin kerroskorkeus vaihtelee kahdentoista ja neljän kerroksen välillä. Alueen keskeinen puisto sijaitsee tontin vieressä. Korttelin keskellä on yhteispiha.

Talotyyppi on lamellitalon ja sivukäytävätalon yhdistelmä. Korkeampi lamellitalo sijoittuu korttelin kulmaan, josta on hyvät näkymät puistoon ja pienelle kaupunkiaukiolle.

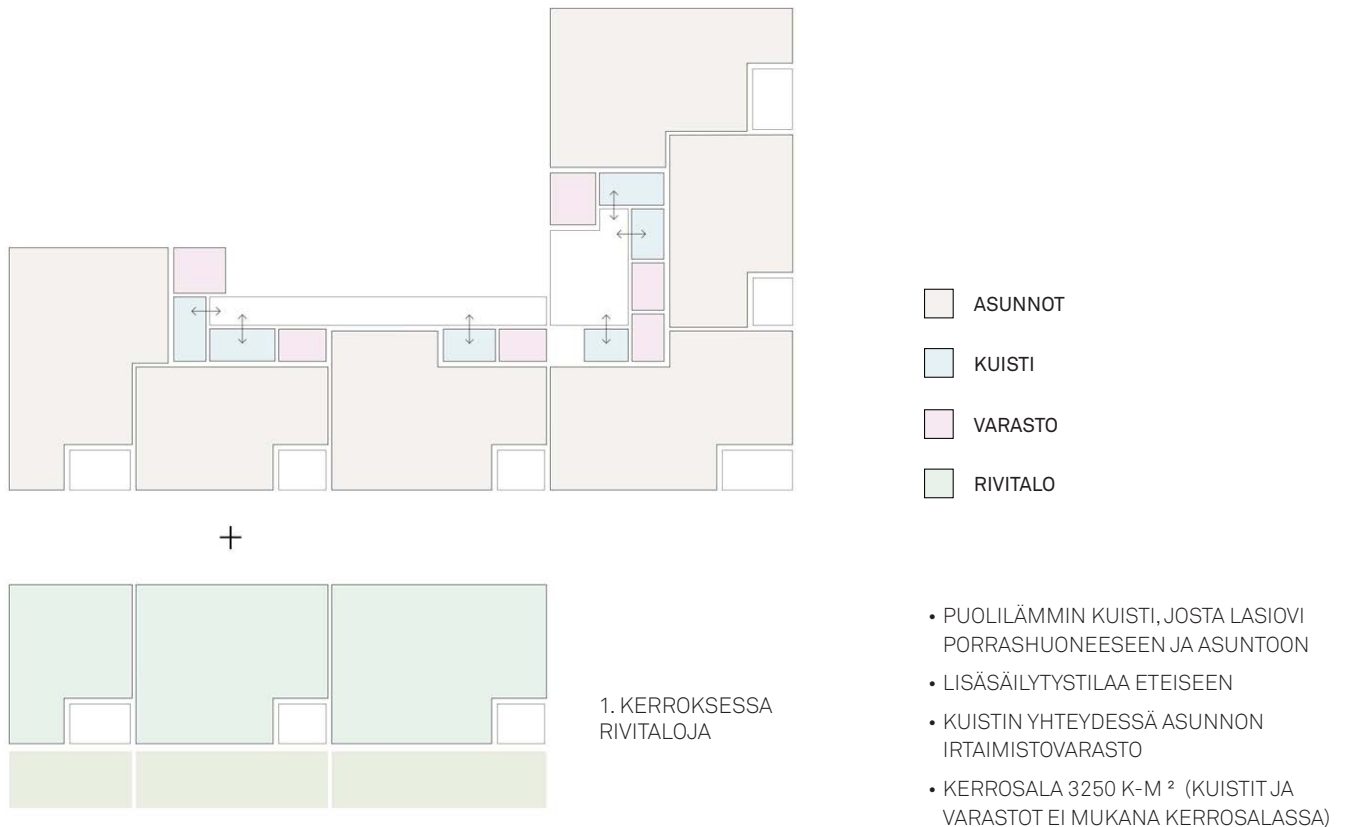
Asuntotyypit syntyvät kahdesta perustyyppistä ja niiden muunnelmista, jotka syntyvät asunnon koosta ja sijainnista talossa.

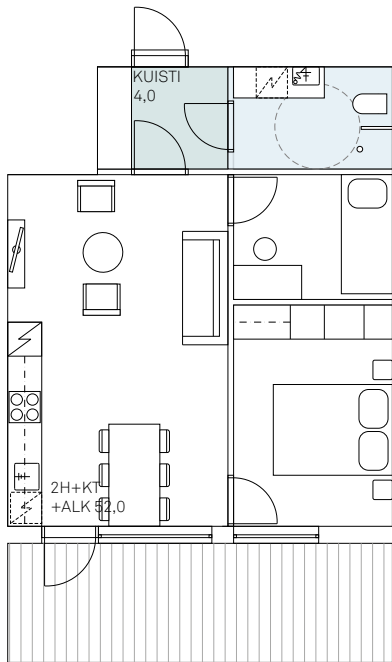
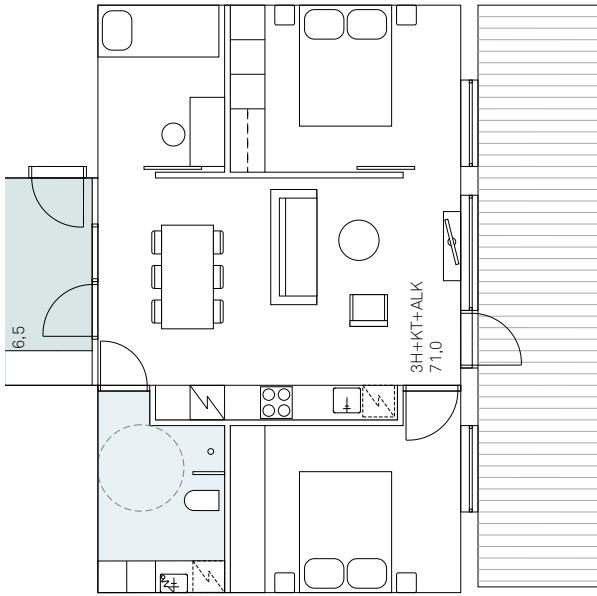
Ylemmissä kerroksissa pohjaratkaisu perustuu kuistiin ja keskeistilaan. Alempana hyödynnetään maantasoyhteyttä ensimmäisessä kahdessa kerroksessa sijaitsevina ”rivitaloina”.

Alustavat asuntopohjat

Konseptin mukaisesti suunnittelussa tavoiteltiin keskenään erilaisia asuntotyyppejä, jotka vastaisivat erilaisiin asumispreferensseihin.

Asuntotyyppejä päätettiin testata työpajoissa. Työpajoja järjestettiin kaksi maaliskuussa 2016 Jätkäsaaren kirjastolla sekä Kalasataman Fiskarin kerhohuoneella.. Tavoitteena oli kerätä palautetta suunnitelluista asunnoista tarkentavan suunnittelun ja toteutuksen pohjaksi.

ASUKASTYÖPAJAT

Työpajoista tiedotettiin aiemmin haastateltaville, alueiden lapsiperheille suunnatuilla facebook-ryhmissä, Serum arkkitehtien kotisivuilla sekä Jätkäsaaren kirjaston facebookryhmässä.

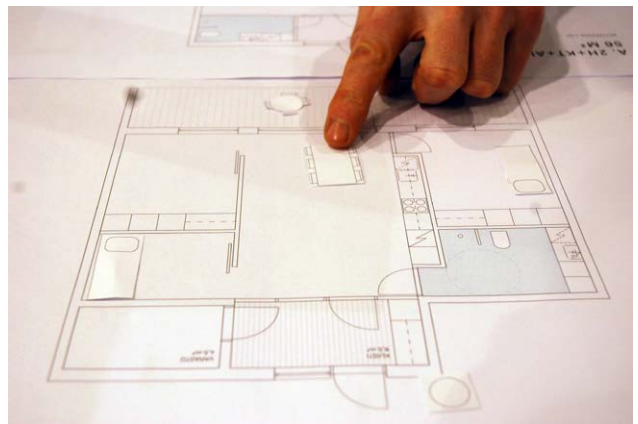
Työpajojen aikana osallistujille annettiin mahdollisuus valita kolmesta eri kokoisesta asuntopohjasta (56m², 70,5m² sekä 97m²) tarpeisiinsa sopivimman. Projektin arkkitehdit kyselivät sen jälkeen asunnon ominaisuuksista ja pyysi osallistujaa sisustamaan asunnon. Lisäksi kysyttiin rivitaloasuntoratkaisusta, piharatkaisusta ja yhteistiloista.

Työpajoihin osallistui yhteensä 11 henkilöä, kaksi pariskuntaa, kolme isää, kolme äitiä ja yksi lapseton mies. Perheissä oli 1-3 lasta ja kaikissa talouksissa asui kaksi aikuista. Valtaosa tarkasteli 97 neliön neljän huoneen asuntoa. Työpajojen aikana tehdyt haastattelut olivat kestoaltaan 45-90 minuuttisia, keskimäärin noin tunnin pituisia. Haastattelijat pyrkivät joustavuuteen. Jos osallistujille oli enemmän aikaa, heidän kanssaan testattiin useampaa pohjaa ja käytiin läpi myös piharatkaisuja ja yhteistiloja. Kiireisempiä haastateltavien kohdalla haastattelijat keskittyivät ensisijaisesti valittuun asuntoon

Esimerkkejä työpajoissa läpikäytyistä asuntopohjista. Asunnot perustuivat 'kuistiin' ja keskeistilaan, josta avautuvat yleiskäyttöiset makuuhuoneet.

TYÖPAJOJEN KESKEISIÄ TULOKSIA:

- Alkoviratkaisuille löytyi käyttöä, useammat osallistujat pohtivat sen käyttöönottoa vanhempien makuuhuoneeksi tai säilytystilaksi ja vaatehuoneeksi
- Kalustettavuus olohuoneratkaisussa mietitytti
- Vaikka talo sijaitsee puiston vieressä, omaa taloyhtiön pihaa pidettiin tärkeänä
- Äidit näyttivät haluavan useammin avokeittiön kuin isät
- Rivitaloasunnot kiinnostivat, erityisesti ajatuksella että lapset ja aikuiset saisivat selkeämmin erillistä tilaa
- Kuisteja pidettiin toimivina ratkaisuna. Niitä arvostettiin ennen kaikkea säilytyksen näkökulmasta. Valoisuudellekin annettiin arvoa, mutta monet ajattelivat käyttävänsä niissä verhoja
- Haastattelussa ei keskitytty erityisesti yhteistiloihin, mutta niitä sivuttiin joidenkin haastateltavien kohdalla. Vastauksissa oli nähtävissä hajontaa. Osa piti niitä hyvinkin tarpeellisina ja mahdollisuuksia tarjoavana tekijänä. Toisaalta moni koki asunnon ominaisuudet, kuten oman saunan tai riittävän väljyyden, yhteistiloja tärkeämpinä

Kuvia Jätkäsaaren asukastyöpajasta.

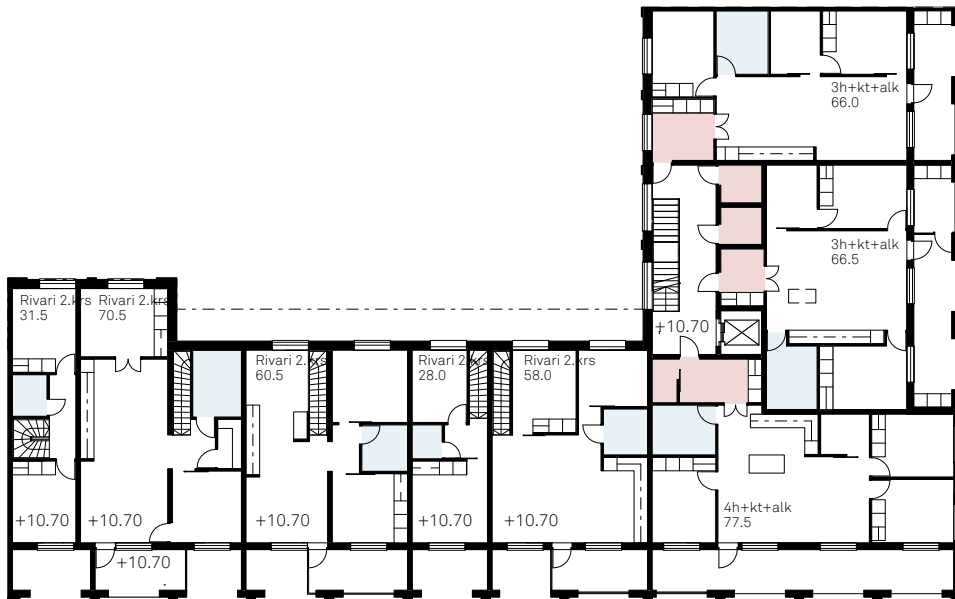

Asemapiirustus 1:2000

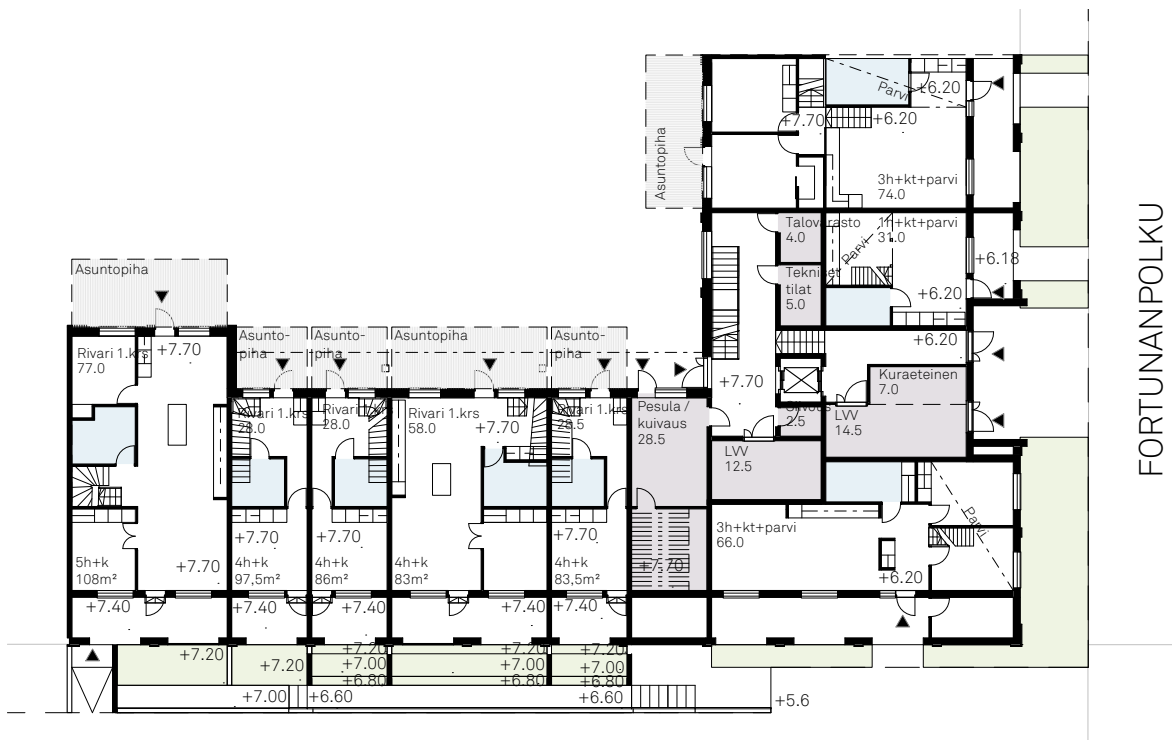
8. kerros

Peruskerros 3.-7.

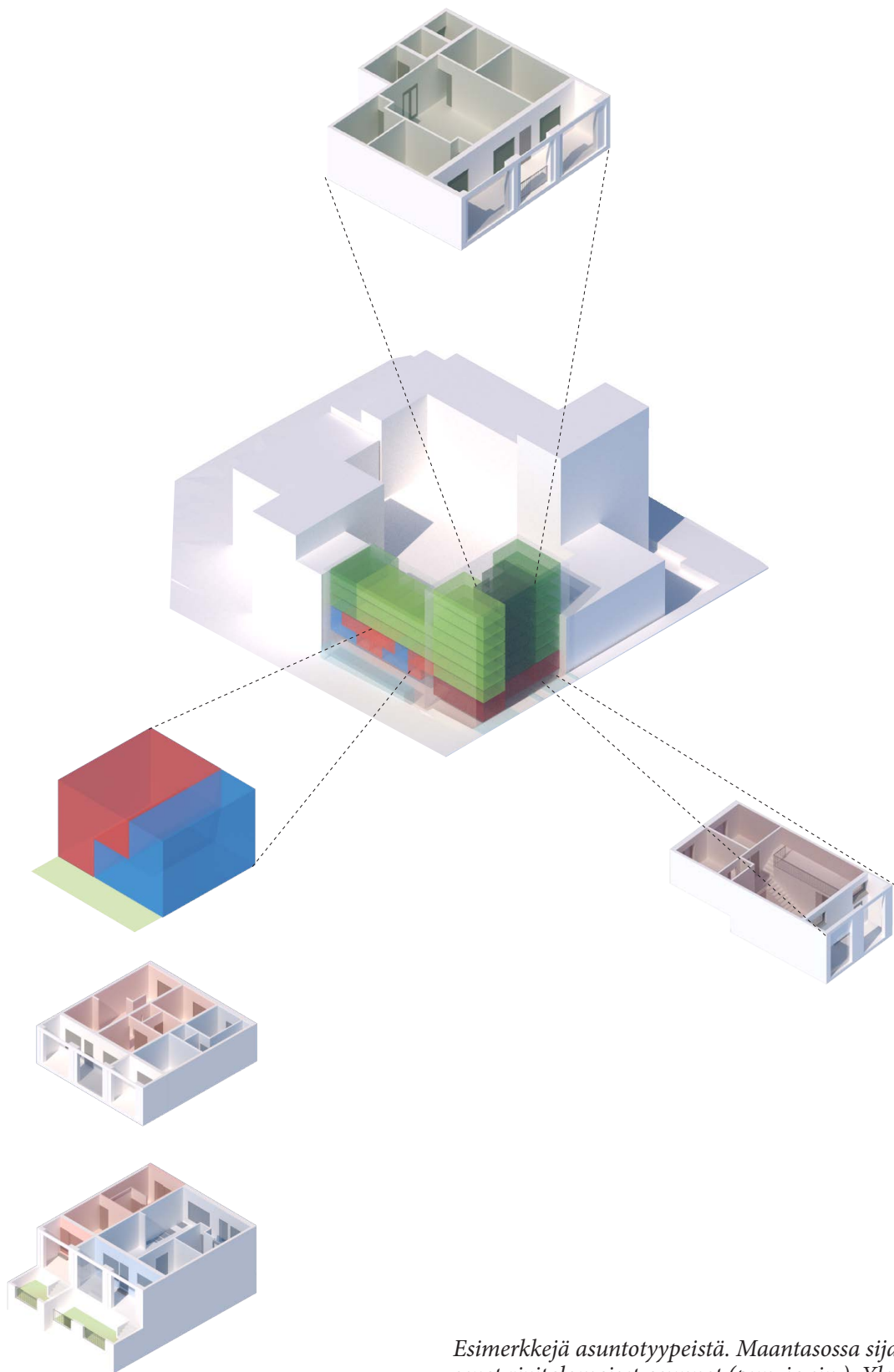
2. kerros

Toiseen kerrokseen sijoittuvat rivitalojen yläkerrat ja korkeammalle osalle kerrostaloasunnot.

1. kerros

Esimerkkejä asuntotyypeistä

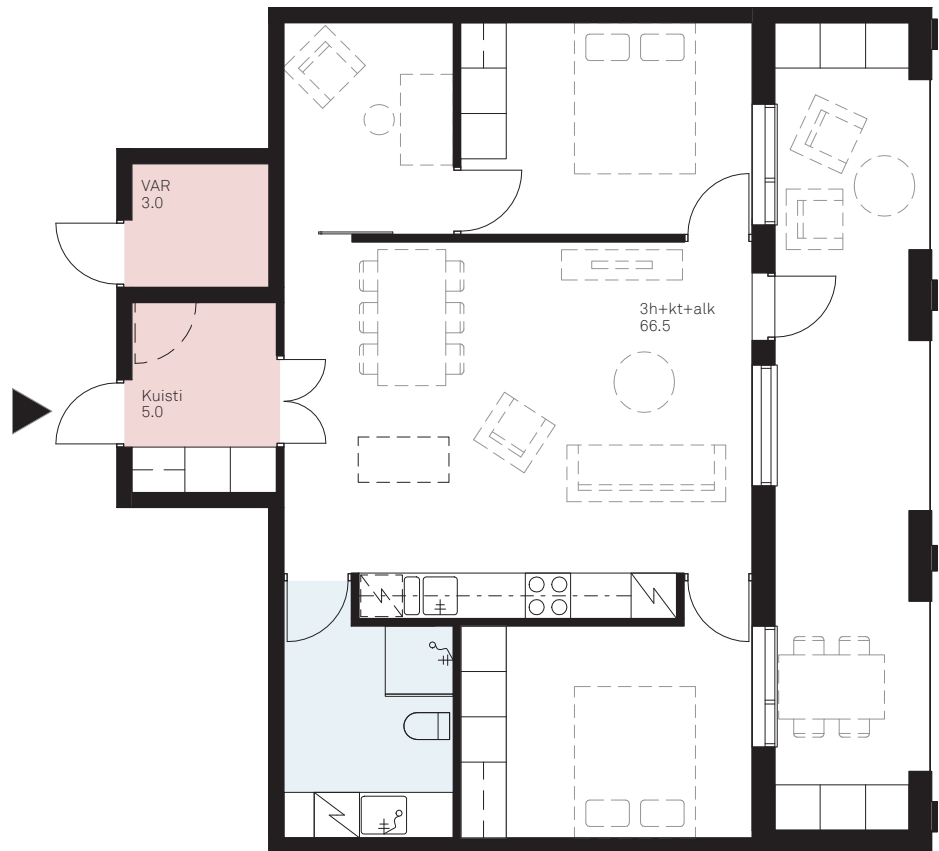
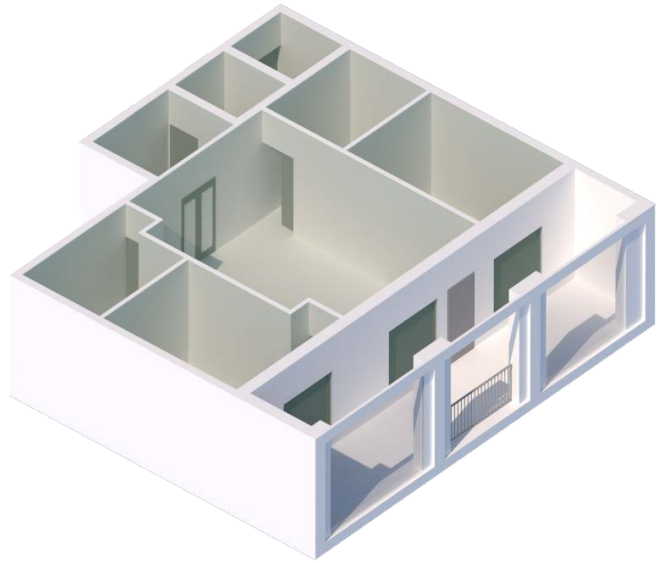

Esimerkkejä asuntotyypeistä. Maantasossa sijaitsevat rivitalomaiset asunnot (pun. ja sin.). Ylempiin kerroksiin sijoittuu kuistiin ja keskeistilaan perustuva asuntotyyppi.

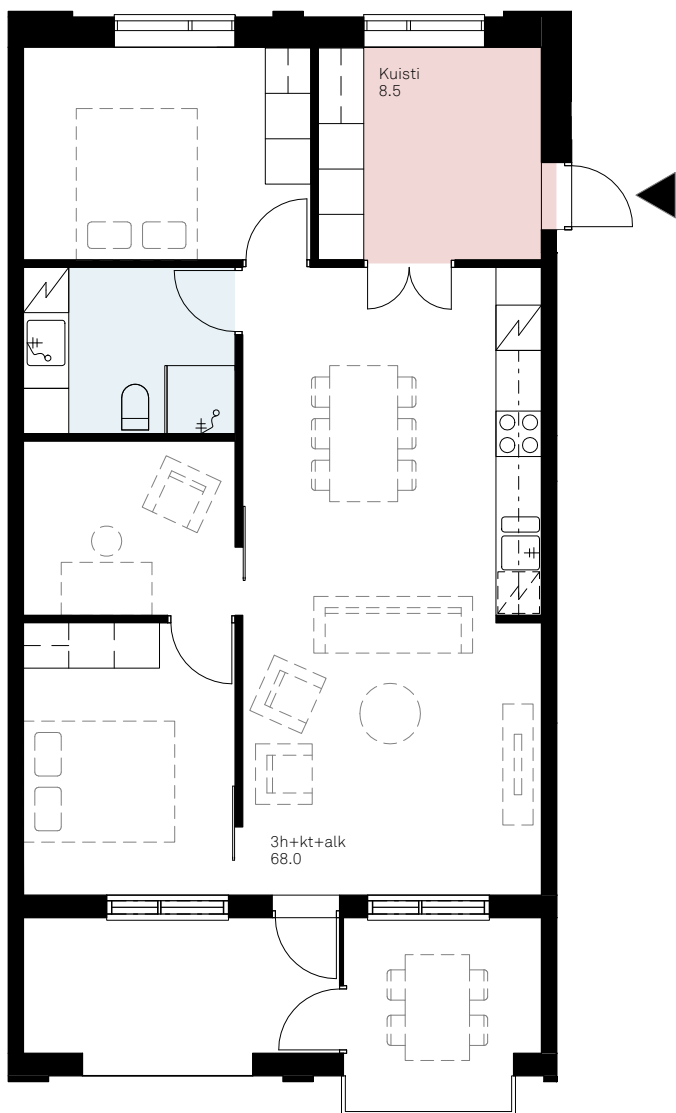
”Kuisti ja keskeistila”

Keskeistila-typissä olohuoneen, ruokailutila ja keitto muodostaa asunnon sydämen. Oleskelutilaan liittyy saman kokoiset makuuhuoneet ja alkovi, jota voidaan käyttää mm. työtilana, lisävarastona tai harrastustilana. Perusratkaisu tekee asunnoista tilankäytöltään hyvin tehokkaita, jolloin kuukausivuokra jää huoneiden ja tilojen määrään nähden hyvin kohtuulliseksi.

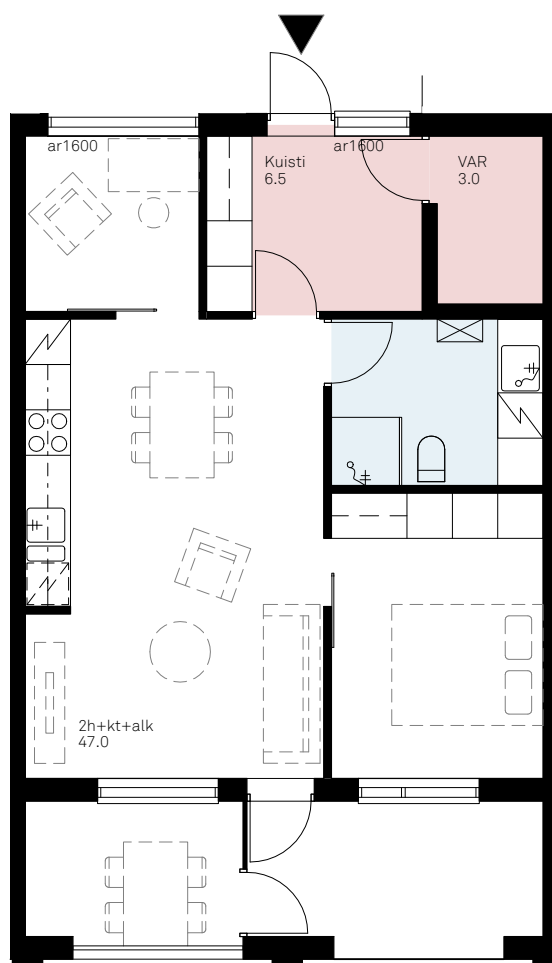
Asuntoon käydään sisään ”kuistin” kautta. Kuisti on reilun kokoinen eteistila, johon mahtuu esimerkiksi lastenvaunut. Kuisti on erotettavissa erilliseksi, jolloin se voi toimia verkkokaupan tai ruokien kotiinkuljetuksen palvelueteisenä. Lähes kaikkiin talon eteisistä liittyy asunnon irtaimistovarasto, jolloin se on helposti käytettävissä.

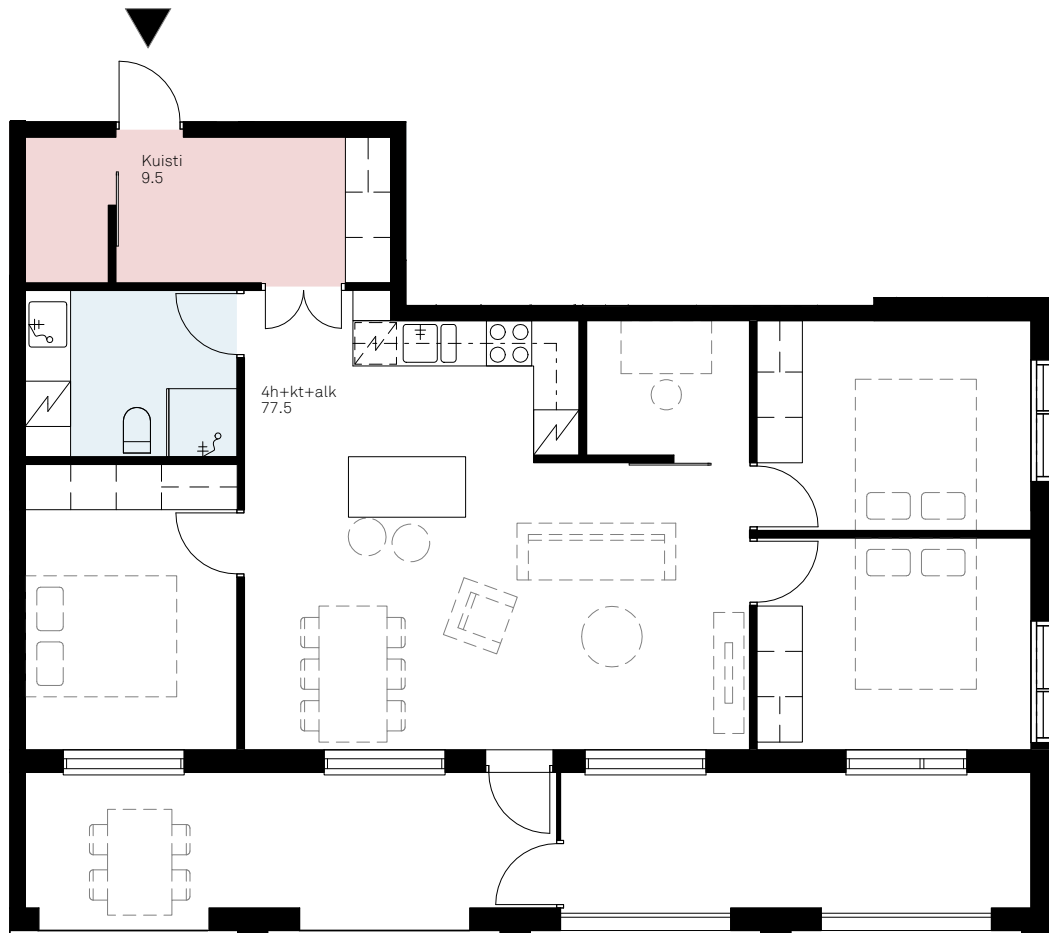
Kerrostaloasunto 3h+k+alk 66,5m²

Kerrostaloasunto 3h+k+alk 68,0m²

Kerrostaloasunto 2h+k+alk 47,0m²

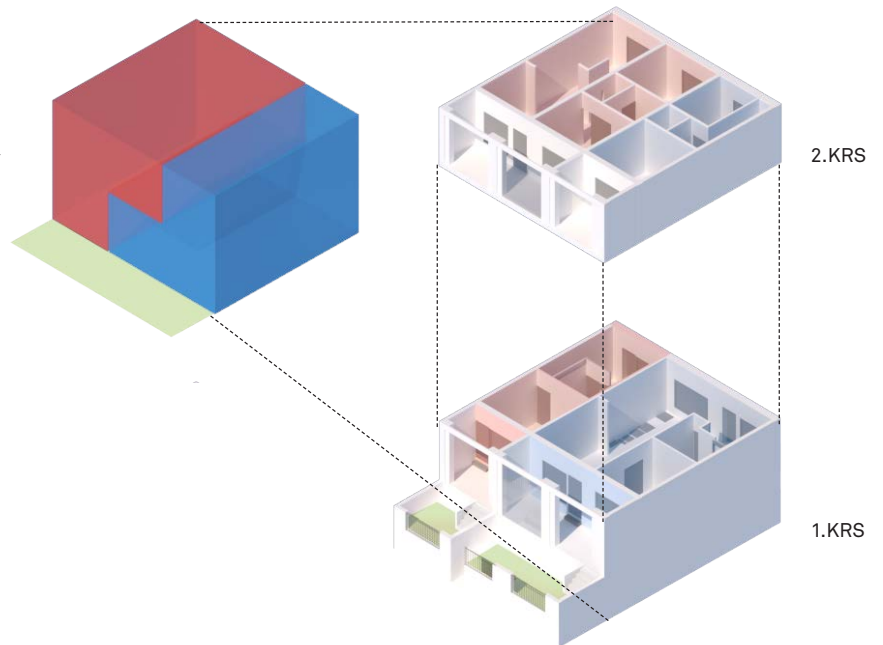
Kerrostaloasunto 4h+k+alk 77,5m²

”Rivari”

Lomittuvat rivitalot sijoittuvat talon matalamman siiven ensimmäiseen kahteen kerrokseen. Kussakin asunnossa on yksi leveä pääkerros oleskeluun ja kapeampi osa eritasossa.

Leveän pääkerroksen kautta lapsiperheen arkiokeskelu, leikki ja ruoan valmistus tapahtuu samassa tasossa. Näin vältetään tyyppillisen rivitalon kaksitasoisuuden ongelmat lasten leikin valvottavuuden ja tilalliselle väljyyden näkökulmista. Kapea osa voi toimia erillisenä asuinhuoneena, aikuisten makuuhuoneena tai työtilana.

Asuntoihin on oma suora sisäänkäynti ulkoa ja pieni oma eduspiha. Kerrostaloasumiseen syntyy pientalojen piirteitä; ”ovi ulos ja pihalle!”

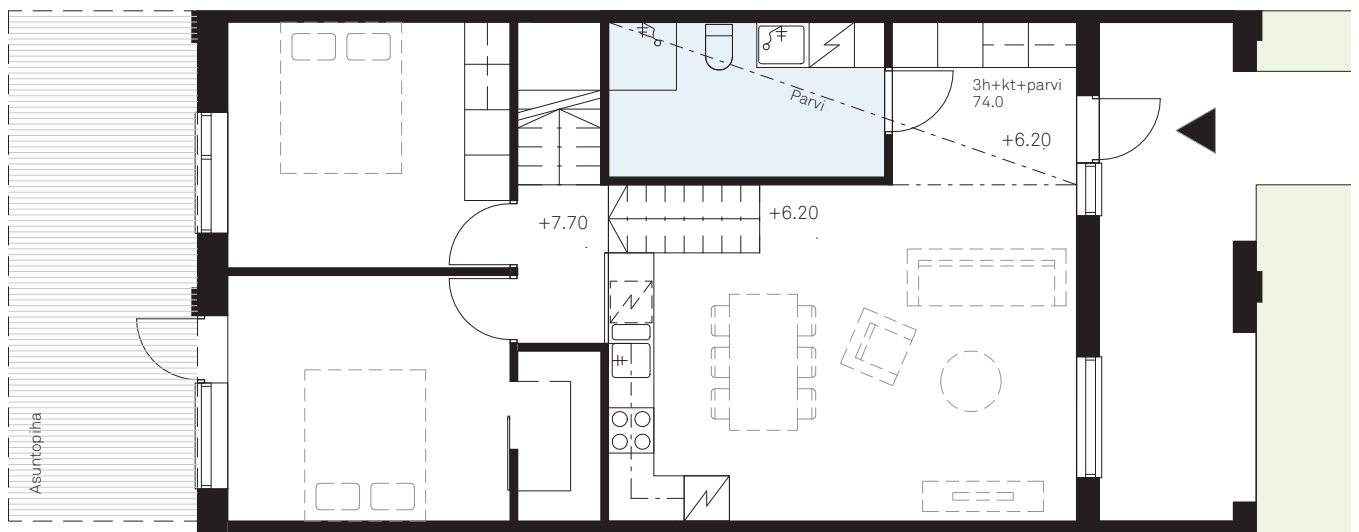
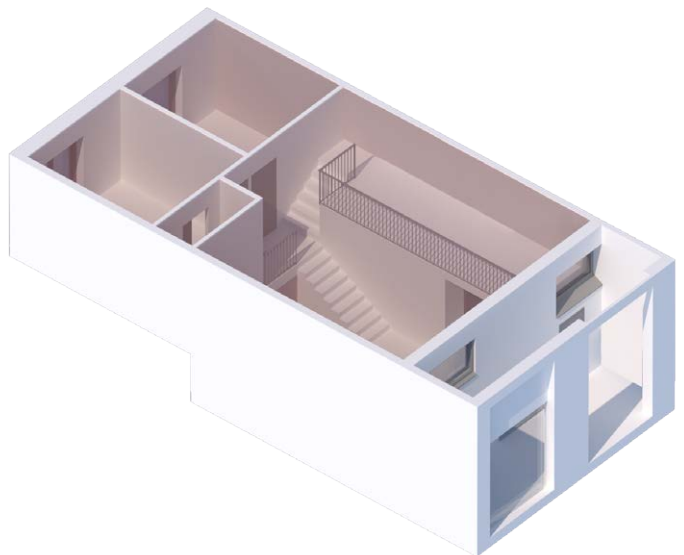
Näkymä ”rivarin” 2.kerroksesta.

1. kerros
Rivitalo 4h+k 86,0m²

"Parvi"

Parvi tuo napakkaan perheasuntoon lisää tilallista ja toiminnallista väljyyttä. Asuntoon on oma sisäänkäynti suoraan kadulta.

Parvellinen asunto 3h+k+parvi 74,0m²

